

НИЕ, БЪЛГАРИТЕ

АТАНАС ЛИПЧЕВ

Господ ли нещо се разсърди, та опожари земята ни и изгори хляба ни, ние ли някъде сбъркахме, та потоп ни заля и удави, страх ни тресе за днешния ден, гърчим се от ужас за утрешния несигурен къшей... Живеем в стрес, умираме млади, газят ни по пътищата със скъпи лимузини и дори не ни се извиняват, обгазяват ни, тровят ни, угасваме бавно, неусетно дори. Сякаш чувстваме вина, че още сме живи, че пречим някому, срамежливо се усмихваме и гледаме да не бием на очи, стараем се да не обидим някого, ден да мине, друг да дойде, да се свърши животът ни, та облекчено да въздъхнем за последно. Божичко, българино, от какво си направен, как си замесен, какво е това семе, люто като арнаутска чушка, на скала да го хвърлиш и със сълзи да го полееш, пак ще се хване, ще покълне, напук ще оцелее...

Задават се избори, и анадоолски мераци още се задават, мършоядите се размърдаха, подготвя се нова и богата трапеза, съвсем наскоро посрещнахме сестрите с "Осанна", а вече ги разпнахме, превърнахме трагедията им в национална кауза, но някак по нашенски я принизихме и окаляхме, за кой ли път крилето ни се пречупиха, преди да ги разперим и полетим. Неотдавна угасна в забвение набеденият агентатор - един глупаво похарчен живот, избърсах си ръцете с него и го захвърлиха в кошчето за пране, убиецът на двете сестри още се разхожда на свобода, а ние мълчим и търпим, цените на стоките полудяха и хукнаха нагоре, ние пак мълчим и търпим, родителите ни мрат от глад и болести, нищо, нека мрат, така им се пада, задето са ни родили толкова калпави и негодни, децата ни растат в недоимък и отсега са познали страха, нищо, нека се страхуват, да видят хубаво ли е, откраднаха баташкия ни срам, с който толкова много се гордеем, мълчим и търпим, утре вярата ни ще откраднат, нека я откраднат и без това днес първите ни мъже сами се отрекоха от нея, хариша я за собствени облаги. Днес в България е обидно да си българин, дори е някак унизително, превърнахме се на слуги в собствения си дом, управляващите снизходително ни потупват по рамото и ни обещават светло бъдеще, същото онова бъдеще, което обещаваха и на баща ми, но той не го дочака, а нещо ми подсказва, че децата ми също няма да го дочакат.

Днес българинът е като малко дете, насила откъснато от млечната цицка на коравосърдечна майка,

ще трябва сам да се научи да пълзи, да ходи, да говори и най-важното - сам да се грижи за себе си, нещо, което бе забравил през годините, в които се полагаха основите на светлото бъдеще.

В същото време, досущ като хлапе, българинът е влюбен в тази черна, тлъста и българска земя, привлечен от исполинската сила на пръстта, от смътното усещане за почерняло сребро и хладната стомана на конски подкови, от достолепието на хиляди сурови и смръщени мъже, които почитат в мир в същата тази земя. Немоцията го принуждава да се скита по белия свят, да се блъска на чуждата нива, за да спаси някоя бяла пара за черни дни, с години да не вижда жена и деца, да не чува българска реч. Хиляди бездомници обикалят света с надеждата да открият своето Елдорадо, където да пуснат корен, всички те са омерзени, обидени и абсолютно уверени, че завинаги са скъсали с България. И уж в чужбина всичко им е наред и не мислят за хляба си, а пък нещо все ги гложде, нощем сънуват родното си село, ливадите и горите, сънуват поточето, край което е минало детството им, горчилката в гърлото е вече хронична, свиват се сърцата им от жалост, носталгията ги топи и измъчва, накрая не издържат, захвърлят всичко и побягват към родината, от която доброволно се бяха отказали.

Изпитвал съм го на собствен гръб; помня как при четиридесетградусова жегата стоях на русенската митница и примижвах срещу разпаленото слънце, помня как нещо ме душеше в гърлото, вдишвах дълбоко от българския въздух, който толкова ми липсваше през последните месеци, вдишвах познати и родни миризми, не особено благоуханни, но затова пък толкова скъпи и мили, стоях на прашния площад и ако не се срамувах, бих паднал на колена и бих целунал спечената от сушата благословена земя. Същата тази земя, която сега продават на парче и тя се топи и чезне, продават я синковците, без да им мигне око, продават я, защото никога не са я обичали.

Странно и сякаш недоизкусурено племе сме ние, българите, много търпим и на бой носим много, но инак инатлъкът ни е голям. Все си мисля, че благодарение именно на този инатлък се крепим и оцеляваме, ризата от гърба ни можеш да свалиш, само вярата ни не пипай, защото закъде сме без вяра, тя ни е пъпната връв, тя е коренището, за било яки корени в тази солена и черна земя.

ПЪТИЩАТА ПРЕД МЕЖДУНАРОДНОТО БИЕНАЛЕ НА ГРАФИКАТА – ВАРНА

Появата на варненското графично биенале през 1979 г. като национално, а в последствие през 1981 г. и като международно, бе значимо събитие в художествения живот на България.

Това бе първият у нас международен форум от такъв мащаб, чийто тематични и стилистични параметри не бяха предварително зададени. Поради опосредствения характер на графичните техники, графиката е традиционно възприемана като изкуство носещо до голяма степен условност. Графиката е територия, където художествените новости проникват най-безпроблемно. Така например през 60-те години в графиката се появяват фактурни и цветови решения отвеждащи към абстрактното изкуство. В края на 60-те и 70-те години някои автори започват да включват и фотография, което е свързано с хиперреализма, а към 90-те години компютрите придават нова стилистика на техниките.

Сравнително по-голямата степен на независимост на графиката от стилови предписания, липсата на ограничения, международния му характер, съчетан с лесните за транспортиране графични листове, бяха предпоставка за големи очаквания към този художествен форум. Именно чрез него да проникне автентична информация за ак-

туалните художествените тенденции на интернационалната сцена. Оттук нататък следваше избор на поканените, участниците, графичните копия, журирането и наградите. Успехите и добрите попадения в тази насока придобиха по-подчертан смисъл. Важна бе срещата на българските зрители с традиционно силни колекции на графика от всички континенти. В България биеналето стимулира и утвърди една нова вълна и нов мащаб в графиката.

След промените в обществената обстановка през 90-те години в художествения живот в България се проявиха така наречените нови форми, практикувани с един или друг успех, които започнаха да отвоюват територия на нашата и чуждестранна арт сцена. В тази нова среда графичното изкуство само по себе си, както и неговата централна изява – Варненското биенале на графиката, придобиха нов по-класически профил, който носи чертите на известен консерватизъм по отношение на техниките на наградените автори.

За бъдеще, считам, че тежестта на определящия принцип не трябва да бъде съсредоточен единствено и само върху формалното изпълнение на графични техники. Важно е графичния момент да бъде запазен като необходим, но в по-широко поле от изразни средства съобрази-

ни със съвременните тенденции. За целта са необходими осъществяване на контакти със сродни чуждестранни институции и организации, тъй като собствената информация в определен смисъл е ограничена.

Традиционно силно е участието на 26 варненски автори от допуснатите 83 български участника, които доказаха, че Варна е център на българската графика. Те са:

Сашо Анастасов
Ангел Ангелов
Венцеслав Антонов
Валери Чакалов
Деница Чакалова
Стойчо Чакъров
Ненко Чернев
Димитър Дафинов
Пламена Димитрова-Рачева
Радослав Георгиев
Калоян Георгиев
Ивайло Иванов
Мария Кънчева
Михаил Коевчинов
Теодора Кузманова
Албена Маринова
Радко Мурзов
Райна Ненкова
Стефан Радков
Марияна Шишкова
Дарин Сотиров
Петко Тодоров
Боян Янев
Киро Янев
Мария Христова
Деница Янева

ИВАН ОВЧАРОВ

КАСТАТА

*Там няма политически доктрини,
които да не са изконсумирани
и обладавани.*

*Там просто нищо друго няма,
освен игра
на вдетенено-самовлюбени комплекси.*

Там всички са избрани приживе.

*Дори,
когато падат
и падането им наподобява
засилване –
за ново възвисяване.*

*И нищо там не се доказва с истини,
а със възможност*

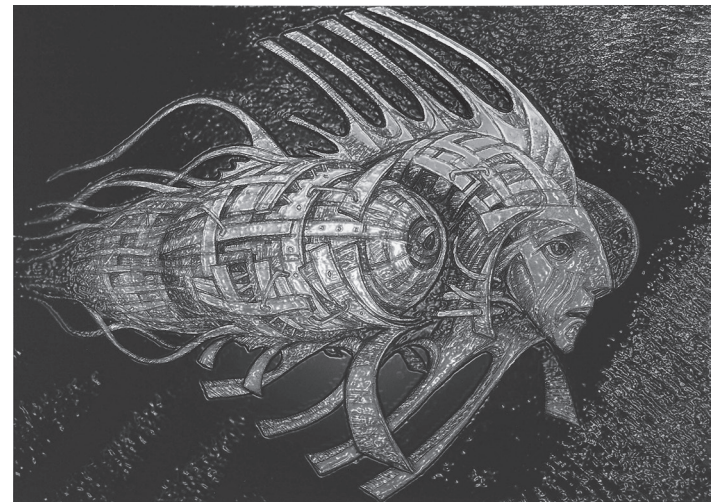
за прикриване на същите.

Там винаги е лято,

*затова
навярно и си позволяват винаги
да ни показват късите си гащи,
като възвишен символ на доверие,
когато го заслужим.*

Там просто си е Там!

*Встрани от смисъла,
във който ще се изтъркалят дните ни.
И всяка дума за морал от Там
е вече знак за национален траур!*

Киро Янев – „Пустота”

ВЛАСТТА
ВЪВ ВЛАСТТА

на стр. 2

ПАНКО АНЧЕВ

Има човешка власт, над която да не стои друга човешка власт. Над всички тях, разбира се, е Божията, но тя е друга – не „от мира сего“ и не за нея искам сега да размишлявам. Макар че в крайна сметка именно тя подрежда властите, определя законите им и ги подрежда справедливо и хармонично. Но извън нея са хората, човеците, субектите и обектите, които управляват и върху които се стоварва управлението.

Властта е може би най-странното и загадъчно „тяло“ в човешкото общество. Тя очевидно е родена от потребността от ред и хармония, а ред и хармония не се постигат, ако няма йерархично подреждане на хората и поставянето им в някаква зависимост едни от други и спрямо обществото като цяло, в което и битуват. Властта е предпоставката изобщо за съществуването на човека в някаква общност. За да съществува, той непременно трябва **да се подчинява**. В различните общественно-икономически формации се променя формата на властта; променят се нейните субекти и съотношенията между тях, но неизменна остава формата на подчинение и посоката, в която се разпространява властта: от горе надолу. Т.е. този, който управлява, стои над този, когото управляват. Властта е вертикално действаща с определен хоризонтален обхват. Колкото по-високо над управлявания стои, толкова по-широко се е разпростирила по хоризонтала.

Тук аз разбирам властта като управление на държавата и обществото, като механизъм за ограничение и разгръщане на енергията на нацията, като система за потисничество, но и за гаранция за нормален живот и осигуряване необходимостите за съществуването на хората. Т.е. за властта като нещо конкретно, добавящо нова сила към обичайната сила на личността – все едно дали самата тя е силна или слаба, колеблива и безволева. Властта е способна да променя и сама да се променя, но запазвайки винаги характера и духа си. Тя обаче не е някакво еднородно цяло, което йерархично стои над друго тяло, а вътре в него има друга йерархия. Тази йерархия се подчинява на определени правила и закони. Те, впрочем, са почти същите, които поддържат разположението между властта и подчинените – със същите или почти същите вертикални и хоризон-

тални разположения на действащите елементи и сили.

Властта е една за тези, които ѝ се подчиняват и дори за тези, които участват в нея, но тя не е еднородна, не е само власт, а и подчинение вътре в себе си и на себе си. Това именно е проблемът, който не е изобщо изследван и върху който искам да насоча вниманието си. Защото самата власт и самото подчинение са категории, които имат, разбира се, свое поле на действие; те са от различни реалности, но подчинението битува и активно работи и във властта.

Как вътрешно йерархизираната власт съществува, не се разпада и запазва вертикалното си превъзходство спрямо тези, върху които е стоварена?

Властта е като матрьошка. Колкото по-надолу се спуска вертикалът, толкова властта разширява основата си, полето върху което действа, се увеличава и силата ѝ като цяло намалява. И обратно: нагоре става все по-тясно и все по-малко хора живеят там, но пък силата, която притежават над другите, е по-голяма и се стоварва по-тежко и ударно. Между най-горната точка и най-долната равнина властите се подреждат една под друга, за да окажат въздействието си върху подчинението, но и за да властват една над друга. Който се намира там, е длъжен да знае, че властта му надолу не му дава право да не се подчинява на този, който е над него. Вътре в тази система движението е както отдолу нагоре, така и от горе надолу. Има възкачване по стълбицата на властта, но и срутване, главоломно спускане на неуспелите да се задържат на върха. Защото задържането там е трудно.

Властта във властта съществува хармонично и заради непрестанната борба вътре в нея. Различните равнища и на едно и също равнище воюват помежду си, надпреварват се за място в по-горното равнище и дори на равнището, на което се намират. Тази борба може да се сравни с вътрешно-видовата в животинския свят, но тук сякаш тя е по-остра, непримирима и унищожителна – при всичката си привидно благородна и любезна цел. Може да се каже, че във властта върви т. нар. „естествен подбор“ и в нея оцелява не по-умният и по-способният, а по-силният, по-изобретателният и по-търпеливият – този, който при-

тежава повече сили, търпение и целенасоченост. В крайна сметка става дума за живот и смърт. Кой победи и измести другия по стълбицата нагоре, той може после да определи съдбата на победения. Но и това не е така просто и лесно, защото борбата на живот и смърт в пространството на властта в днешно време не означава физическа ликвидация на изгубилия. Възможно е един ден да дойде и неговото време и да се окаже той именно победителят, а този,

ВЛАСТТА ВЪВ ВЛАСТТА

който преди него е победил, да бъде низвергнат и изпратен в забвение.

Влизането във властта е като влизане в закрито пространство, което строго се охранява и достъпът до него е твърде ограничен и много труден. Проникването вътре означава буквално начало на нов начин на живот. Повишава се равнището на живот, в известен смисъл и богатството. Човекът във властта по принцип не е беден. Богатството или поне не-бедността е един от знаците на властта. Но този знак не е най-важният. Дори в много случаи е несъществен и лъжлив, защото не в богатството е смисълът на властта, а в лостовите, които тя притежава за подчинение и управление на хората.

Властта излъчва мистична сила, обсебваща и най-безвластните, най-недисциплинирания и най-волни. Можеш да не се подчиниш на нечия заповед, на правило или закон, на изискванията към всички членове на обществото, но, все едно, властта е или над тебе, или в тебе. Всъщност, престъпленията са също проявление на власт, влизане във властта. Престъплението е воля за власт, която не се подчинява на установената. То е проявление на властта във властта. Тежко е да притежаваш силна воля за власт, а да заемаш ниско положение в нея и да не си в състояние да я проявяваш в степенята, в която тя те е обсебила и ти налага да подчиняваш и управляваш другите. Отхвърлянето на една власт по най-различни причини е проява на воля за власт. Тази воля не се задоволява със състоянието си, не приема да

бъде обикновена власт във властта и затова отхвърля подчинеността. Тя изпълнява своя, но отрича другия закон, който я ограничава, заради желанието да стои над всички и никому да не се подчинява.

Престъплението обаче е все пак лъжлива и носеща повече неудобства и неприятности, отколкото увереност и слава. Напрежението, че могат да те заловят и да те лишат от свобода, да ти създадат неудобства и ограничения, които трудно се изтърпяват, след като си имал толкова много, унищожава удоволствие от волята за власт. Страхът не идва само от държавата, но и от себеподобните, които са особено ревниви и с лека ръка наказват със смърт всеки, който или не се подчинява, или иска твърде много.

Иначе, властта е цял един свят от йерархии, всяка от които притежава определена степен на власт. Тя трябва да се подчинява на равнищата над нея и да осъществява натиска над тези, които са под нея. Само така цялата власт съществува хармонично и изпълнява обективната си роля да управлява общността, която ѝ е поверена или която си е присвоила.

Можем да определяме властта по най-различен начин, но тя винаги се проявява в конкретните хора. Върховната власт е стоящият най-високо човек, чиято дума задвижва или спира машината на управлението, поощрява или наказва. И най-либералната демокрация, в която решенията се взимат с общо мнозинство, все пак първият в нея определя и начина на мислене, и духа на решенията. Той има решаващият глас, в него се вслушват, питат го, чакат какво ще каже той. И много рядко му потиворечат. Властта има свойството да подчинява и смирява. Но и да поражда желания за доминиране и задълбочаване на егоцентризма. Властта за всеки е изява на неговия егоцентризм. Той е един и същ у властниците без разлика на какво място в стълбицата се намират. Те могат да казват „ние“, но винаги имат предвид своето „аз“, което става по-благородно и добронамерено, когато се гримира като „ние“. Но става и по-силно и нетърпящо възражения и съпротива, защото е одобрено от много други „аз“, които са признали неговата мъдрост, сила и власт. Стоящият под „най-високото аз“ говори за себе си по същия

начин на тези, които са в неговата власт. И т.н.

Когато човек властва, приема и да се подчинява. И върховният вожд се подчинява и съобразява с волята на другите. Той не е свободен – дори е най-малко свободен, защото действията му винаги пораждат противодействия. Тези противодействия не се проявяват веднага, но се натрупват в латентно състояние и в един миг могат да избухнат и да проявят своята власт. А тя е неприемлива и нетърпяща съпротива. Действията ѝ са отгъстително жестоки и са от „Осанна“ до „Разпни Го“. Тази посока е наистина неудържима и необяснима.

Властта е по-малобройна от обществото, върху която е съсредоточена. Затова и силата ѝ е концентрирана и с голям потенциал – за сметка на разконцентрираността на подчинението. Властта във властта различава и е проявление едновременно на концентрация и разконцентрация на сила, на „воля за власт“ и готовност за подчинение. Тя е естествено ограничена и стеснена в рамките, между които може да се проявява и да бъде жизнена и действена. Безграничната власт е все пак само фикция, пропагандно клише, целящо дискредитацията на определена личност и политическа система.

Властта е ограничена, защото действа в и чрез друга власт, която също е проявление на човешка и обществена воля. Тези власти си предоставят една друга пълномощия и граници, в които да функционират. В „Техника на преврата“ Курцио Малапарте точно и образно описва в портрета на полския президент от началото на XX век Пилсудски това драматично, но обективно съществуващо противоречие на властта: „Този своеобразен диктатор, едновременно брутален и буржоа, бунтовник и съществено загрижен дали ще изглежда безпристрастен в очите на народа, революционер до пояса, а реакционер по-нагоре, който не се решаваше да избере между една гражданска война и война между Русия на Съветите, който заплашваше всяка седмица с преврат и изразяваше най-голямо желание да бъде „осветен“ от конституция, която още не съществуваше – този човек не преставаше да предизвиква в общественото мнение изумление и безпокойство.“ (Курцио Малапарте „Техника на преврата“, С., 1995, с. 81)

Ето я властта и като „власт във властта“ в целия ѝ блясък, величие и нищета, нарисувана просто и ясно.

„8 секунди от смъртта“, автор Павел Гонеvски, по идея на Павел Гонеvски и Александър Пеев, изд. Сиела, 2009 г.

Митът за завръщането (Орфей/Евридика), вечният Шекспиров сюжет за любовта (Ромео/Жулиета) и библийският мит за любовта, която единствена остава, след като отпаднат всички други добродетели (по Апостол Павел) занимават Павел Гонеvски в дебютния му роман „8 секунди от смъртта“. Любовта, като най-интимен израз на свободата на личността, е прочетена през зло/употребите със свободата в един не/реален паралелен свят, създаден по образ и подобие на матрицата от предходната цивилизация. Разстоянието от само 8 секунди между копието и оригинала, както и откровеното успоредяване с тоталитарните общества наваяват логично антиутопически асоциации и поставят бляс-

кавото фикционално бъдеще на човечеството под съмнение. Това е едно от важните послания в многопластовия роман

САМО 8, НО ТОЛКОВА МНОГО, ИЛИ КАКВО СЕ СЛУЧВА В „8 СЕКУНДИ ОТ СМЪРТТА“

на Павел Гонеvски, който предлага много повече, отколкото изглежда на пръв поглед.

Заглавието насочва към жанра на научнофантастичния трилър. Стряскащо, включително заради с-алитерациите, то постига преднамерено замислен ефект, който приковава вниманието на читателя до последната страница. А тя е 306-а. Постижението може да се обясни с журналистическия рефлекс на автора като криминален репортер (в „Континент“ и

„24 часа“), online продуцент в българската редакция на BBC в Лондон, (сега online продуцент в голяма британска корпорация), също с опита му в писането на сценарии и – не на последно място, с мечтата му да стане кинорежисьор. В подчертан кинематографичен ритъм, той не се уморява да приближава/отдалечава камерата, да сменя ракурса/ролите и да редува действията с диалозите и описанията. Все със същата цел – да поддържа напрежението и да визуализира концепцията си за паралелните светове. За разминаването и привличането, откъдето тръгват и цялото противопоставяне и паралелно сюжетизиране, оплитачи романа в паяжина от интриги и интерпретации. Между тях, с елегантна ирония (някъде между Умберто Еко и Тери Прачет, без да забравяме българската заваска на автора и факта, че живее в страната с най-изисканото чувство за хумор) се провира основната смислова нишка за разкодиране на сериозното през забавното. Тук трябва да търсим и основната рецепция на книгата.

(Със съкращения)

ИЗКРИВЕНИ ВРЕМЕНА

ПЕТЪР ДОКОВ

Тези миниатюра бе замислена за четвъртата корица на „Изкривени времена“, но в издателството нещо не я харесаха. Не ми обясниха защо, но аз се досещам – така изоставена, самичка, тя създава впечатление за вулгарен атеизъм. Всъщност аз съм вярващ, но се съмнявам в акредитивните писма на Неговите представители на земята.

Петляно време трябва да е било, щото чух как вън Петър с треперещ глас за трети път тая нощ се изповяда на стражата на чуждоземните езичници:

Не го знам този човек, никога не

съм бил край него!

...Унасям се отново... Той ми се усмихва благо, в погледа Му виждам и вина – Негова вина! Разчитам я тъй, както само Той може да е пожелал:

Дълго те държах този път долу. Ела, кротни се до дясното Ми коляно; щом си успял да надхитриш хитрец като Петър, тук, до Мен ти е мястото!

Възрадва Ме ти, сине, разбра – кладата е най-прекият път до Мен! Затуй се престорих на спящ, когато Прометей отмъкна огъня; затуй храня пожарникари от толкоз вери, виж как хрисимо наливат миро в огъня, знаят – пратя ли Месия, без работа ще останат.

Седнах, къде ще ходя, та няма да седна, смея ли да не Го послушам. Докато намества изпепеленото си дупе на пухкавото облаче, чувам долу се вдига скопешка врява:

Вижте го, безбожника, вижте го къде сяда! Остави Господ до лявото си

коляно! Анатема!

Чудя се аз за кого е туй черно проклятие, а агитката се смълча изведнъж и виждам – огрените от клади востъчни лица се топят в непресторено блаженство. Метнах боязлив поглед към панорамния монитор и изтръпнах – всички очи са вторачени в Сатанаил, той тихо-мълком се присламчил до дясното ми коляно и с ехидна усмивка чака да го забележа.

Мамка му и прасе! Вечно смята, че му дължа нещо!

Виновно извих глава наляво, но Той ми намигна свойски:

Такива са времената, ама адетът трябва да се пази.

Разбрах посланието и послушно кръстосах крака, лявото ми коляно вече сочеше Сатанаила. И видях: двамата се усмихват доволно.

Не помня на кое небе бях, ама добре ми беше. Оттам ме снижи детско гласче:

Дясното краченце във обувка лява...

ПРЕМИЕРА НА СБОРНИКА С РАЗКАЗИ „КРАТКА ИСТОРИЯ НА САМОЛЕТА“

25 юни 2009 г.

галерия „Актив Арт“ Варна

Нашумелият с романа си „18 % сиво“ Захари Карабашлиев от известно време е отново в България поради няколко приятни повода - наградата „Аскеер“ за пиесата му „Неделя вечер“ и премиерата на сборника му с разкази „Кратка история на самолета“.

...”Вдъхновява ме

всичко, което успее да проникне в сърцето ми - природа, раздяла, влюбване, бръщолевене на таксиметров шофьор, дете на плажа с посинели от студ устни, треперещо като врабче, но щастливо... Вдъхновяват ме видими за всички неща. Но сюжет на разказите ми са любовта, копнежът, времето, смъртта, напусканията, срещите с непознатите и непознатото. Това е” – споделя авторът.

Дебютният му роман „18 % сиво“ претърпя три издания. Невероятния му успех го превърна в събитие и дори намери място на автора в класацията на стоте най-четени писатели в допитването „Голямото четене“ на Националната телевизия.

„Кратка история на самолета“ е низ от истории, някои от които звучат автобиографично, други ни препращат към събития и герои до болка познати, и всички те разказани с много човешчина, чувство за хумор и самоирония. Заглавието на сборника не е самоцелно - действията се развиват по време на пътувания. Те носят духа на авантюризма, на любопитството, на психологическия анализ (без да досажда). Описаните пътешествия провокират свободата да бъдеш себе си и някой друг, да се отгадеш на непринудено общуване, защото знаеш, че по-вероятно е никога да не срещнеш повече този човек. А това е изкушение, което вдига адреналина и те кара да се чувстваш едновременно герой и унижен от собствената си съвест. Калейдоскоп от човешки емоции, умело завъртани в повествование с невероятно разтворени в него детайли.

ВАНЯ МАРКОВА
галерия „Актив Арт“

ЗА ХРИСТО ФОТЕВ: ВЪЗХВАЛА И АГРЕСИЯ В БУРГАС

Д-р ГЕОРГИ ЧАЛДЪКОВ

Разбира се, че е необходим академичен аналаз на поезията на Христо Фотев (1934 - 2002). И тези дни – 26 - 27 юни – в Бургас беше направен в голяма степен сполучлив и позитивен опит за това - на Националната научна конференция “Христо Фотев в българската литература и култура”, организирана от Департамент “Нова българистика” на Нов български университет и от Бургаската библиотека “Яворов”, бяха изнесени 12 лекции на възхвала на поезията на Христо Фотев. И две лекции на агресия срещу таланта и живота на Поета.

Възхвала

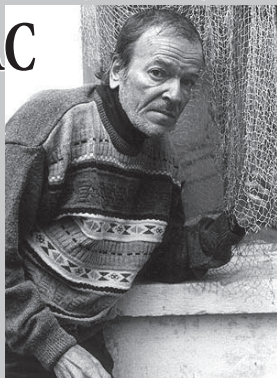
Проф. Михаил Неделчев говори за “поетическата възхвала на биетието” – възхвалата, като обособен жанр в поезията на Фотев. Доц. Пламен Дойнов представи Фотев, като “един от алтернативните почерци през 60-те година на XX век” – той говори и за “скрити образи на Христо Фотев в архивите и периодиката на НРБ”. И направи една превъзходна интерпретация на методологията на убийството на нашите приятели делфините в “Литургия за делфините”, и – внимание – нейното отпечатване във вестник “Черноморски фар” под заглавието “Лято 1968”.

С бургаски сантимент и мъдрост поетът и философът Георги Райков говори за “Фотев и културният живот на Бургас” – поетичната аура, която изгради в Бургас, в който Той интегрира поети, артисти и художници – сърцето на културния живот на Бургас. Като едно от най-възвишените потвърждения за това бе лекцията на Добриня Топалова, в която тя очерта фрагменти от “Диалогът Христо Фотев - Петя Дубарова” - повече има писано в нейните две книги.

Диана Панайотова постави “на фокус био-библиографския указател Христо Фотев” - надявам се, че бургаската община и бизнесмени ще подкрепят отпечатването на указателя. Венда Райкова, Стоянка Грудова, Недялко Йорданов и други поети - в “споделено за поета” - говориха за “Фотев в мемоарната памет”.

Агресия (или Displacement: A + BX → AX + B)

Двама оратори, по-точно ругатели – Иван Сухиванов в елементарно-махленски и Йордан Ефтимов в академичен (?) стил, прекалиха с негативните си мисли и чувства за поезията и живота на Христо Фотев – без дори да се съобразяват, че бургазлиите са поне една-две струни по-сантиментални хора от други българи - един алтернативен проект на съчетание на романтика и мъдрост. А представители на една мутация на *Homo sapiens*, като двамата ругатели, проявиха онази психозащитна, но много агресивна реакция, която Зигмунд Фройд пред 100 години нарече displacement. Казано на български: хора, които не могат да се справят с проблеми, идващи от жените и началниците им (B), си изкарват спотаената агресия (X) върху набеязаната от тях изкупителна жертва (A) – хистероидни прояви, типичен пример през “преходните” 20 години, за които е журналистът Явор Дачков. Като гореспоменатите ругатели, които се тревожат защо има мит за Христо Фотев, защо има луксозно издание на поезия на Фотев... Не могат да простят “треха” му да бъде талантлив, много талантлив – Христо Фотев от Бургас!

КНИГОПИС

Невена Борисова. „Бавни портрети“. Издателство „Български писател“, ИК „Наслука“, София, 2009. Награда „Южна пролет 2009“ в раздел Поезия.

Баща ми има сериозно чело, с монументални слепоочия и очи с цвят на въздух, целунат от слънцето.

Баща ми е от потъмняла стомана, без да знае, завеждали са му я отдавна, без неговото изрично съгласие.

Дора Господинова. „Друга луна“. Сдружение „Словото“, 2008.

Сърцето на лятото е от диня
Лепне от сладък сок
Събира деца със загорели крака и ръце
и колонии мухи
Лято има за всички

Пламен Асенов. „Зодиак на смъртта“. Издателска къща „Жанет 45“, 2008.

Как мога да говоря истински, когато ти си толкова далече.
Но вероятно също както да виждаш двойно означава да виждаш не двойно по-добре, а наполовина,
така и разстоянията ни сближават – като листа с една и съща участ.

Косите ми отново ще пораснат, но силата ми няма да се върне.

Илиана Илиева. „Пента и Пижо. Малки и още по-малки песни“ (краткостиишия и етнохайку). Издателство „Книгата“, Варна, 2009.

Чергата,
върху която лежа
под открито небе,
ми казва, че някои трев
не са нежни като другите.

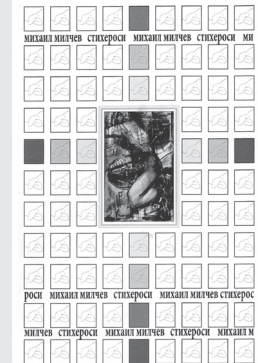
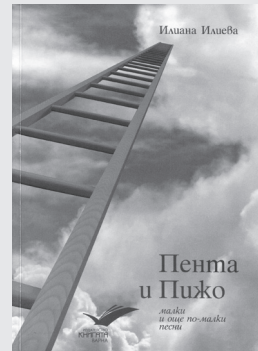
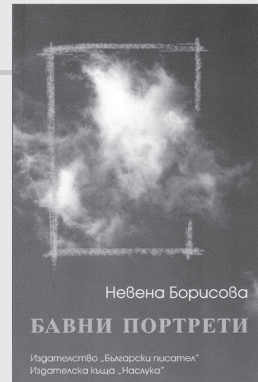
цвёке сапунче –
ти го тръкаш,
онó се пеняви

Венцислав Стайков. „Цяла нощ те скитам“. Сдружение „Словото“, 2009

Златисто е утрото –
палачинка с кайсиево сладко.
Огряна на слънчевата поляна,
котката в теб се размърка.

Михаил Милчев. „Стихероси“. „Компас – ООД“, Пловдив, 2009

Бедрата ти набъбват, кожата ти светла
едва удържа бухналата пяна...
Разтяга се прозирна, мъчи се, про-стенва.
С ръцете си се втурвам да помагам...

ЯРОСТЕН, ИЗПЕПЕЛЕН И ВЪЗКРЪСВАЩ

ДИМИТЪР ТАНЕВ

За последните седем-осем години Валери Станков издаде и толкова стихосбирки („Соленият връх на Бога“, „Челен удар“, „Стихове от кашона“, „Треньор на переруди“, „Автопортрет със светкавици“, „Къща без икони“, „Усмирителна риза за ближния“, „Аз съм светлият мъж към безкрая“), „Обиск на пустините“. Явно сега той е във фазата на най-висок творчески летеж, обсебен някак, „наежен до бяло“, „изпилен до кръсък“ – едно „кълбо от нерви“. Думите са негови, те са тежки, драматични, вилнеещи, ексцентрични. Той така пише, всичките му книги са такива, отзвук са „от дъното“, от непосредствено видяното, ставащото, преболяното, премисленото и преосмисленото. Ако ще търсим обобщен образ – представа за актуален, неусмирен, воюващ и яростен съвременен поет, то няма друг по-категоричен, по-личен, по-истински в пренаселеното днес поетическо поле. Натоварен е сякаш с мисията да взривява съвести, да вие от болка за човека, да изговаря, нищи, изписва – разпалено, потно, изтощително – панелните си делници и общия наш брулец ни живот. От което – както потресен изрича – се усеща „вампириясал, с душа на обесен“. Постоянно, като из клокочещ вулкан, този поет изригва лавинообразните си стихове, нижейки ги „на индианска връв“. Поезията му ни повлича като порой, дави ни с апокалиптични почти асоциации към всичко, което натвори и стовари върху ни както близкото противоречиво и стерилно някак минало, така и кръстопътното, разпътното и сломяващо настояще: срыв на идеали и ценности; бедност, отчуждаване, опростачване и цинизъм; наркомания, убийства и самоубийства; безпаметно политизиране, отродяване, емиграция; вървеж срещу природа и Божии наредби. Всичко това у Станков – нанесено като графити, като приписки, като забодени заглавия, като предупредителни знаци и изписано като че действително „с мастило от сепия“. Всичко това – заснето в грос, с превъзбуда и постоянно акцентувано, натрупващо се върху ни.

Такава – на един принуден негативизъм насрещу избраността на поета да вае лирика, да сее мечти, да ни дърпа нагоре, към високото – е нагласата (и прокобата) на поета Валери Станков. Нищо от това, което ни изповядва, показва, припомня, внушава, не е измислица, брътвеж. Родено е в него, влязло е в окото му, ранило го е вследствие на „челен удар“. Просто при него то само е неимоверно уедрено, постоянно, всепокриващо, поставящо – и него самия, и нас – на един своего рода електрически стол, под гилотина, на Христов кръст. Сигурно, за да ни обърне, Божем, с лице към човешкото ни предназначение на съзидатели и добротворци, на граждани и родолюбци, на майки и бащи.

Следователно, колкото и да е В. Станков грубова, навъсен, гневен, изтерзан, потънал до гуша в мътилките и аномалиите на текущото, той всъщност дълбоко, потулено в себе си е раним, състрадаващ, романтичен, кътащ като в стъклен съд обичта си. В сравнително малко на брой стихотворения

обаче издава той това свое пленичество на красотата и нежността, открива разболяващата го състрадателност към хората, подтискайки желанието си „да пусне сълза“, „да вдигне душата си“ нагоре, признавайки, че е страдал „цял живот със сърце(то) на ударено с прашка врабче“. А истинската му, човешката му същност е тъкмо такава. И ако поезията му е друга – основно мрачна, натуралистична, нервна, силно критична и дрезгаво просвирена – то е защото, нека повторим, се е обрекъл да воюва, да противоборства, да разголва и „разстрелва“ чрез гръмвержията на словото. Чрез една „обратна“ естетика – като рицар на правдата и честта, като съдник и обвинител на своето време – В. Станков разкъсва глазурата на катадневие, сваля грима му, отчаяно противостои. Този поет постоянно задава въпроси, внушава ни да трошим страховете, бездушните, съображения, вади ни „извън кашона“, иска ни изправени, излетели над маргиналията, почти богоравни, разповили души и дали си въздух.

Поет на потресението, на отривистия жест, на катарзиса, В. Станков тръгва винаги от себе си, от „Аз“-а и откликва като прогорен. Неслучайно той толкова често пише за самата поезия, размисля върху попрището и призиването си, върху труда и илюзиите си. И не случайно отронва „всеки стих ме боли“, не случайно с въздишка заявява: „Чета в несвист горчивите си книги / в тях няма синева, в тях диша мъст.“

В. Станков често „диалогизира“ с Бога. Той е ту „богохулен“ („Бог – един фатмак разжалван“), ту го приземява като събеседник, като близък довереник, ту ничком го моли винаги (и след края, след смъртта) да го връща на белия свят – въпреки всичко драгоценен, добър, скъп ни, свой и единствен. Защото в този свят е залагал, потребил и оставил всичко от себе си, оставил е синовете си, оставил е младост, любов, равностетки, творчество, спомен за родители, болка за отечеството и света. Това, последното, у В. Станков не е заявено патриотарски, с апломб, въпреки употребяваните тъмни и прорязващи думи, когато подхваща тази тема. А с вътрешна разтерзаност, с палещи несъгласия относно сегашната орис и състояние на хората и страната ни. (Нека си припомним популярното негово стихотворение „Бръснарница „България“ от „Соления връх на Бога“ или „Балада за портiera на хотела“ от стихосбирката „Къща без икони“.)

Валери-Станковите фантазни реяния, втурвания, възкачвания и пренасания са като че безгранични. Той шества свободно, възнася се като безплътен из библейската и човешката история, из далечни и екзотични страни със страстта на юноша, грабнат от приключенските романи и магията на въртящия се глобус. Рее се духом, виртуално, засилен поетически над моря и океани, над далечни острови и шеметни върхове, нахлува във вселенските бездни, крачи по Млечния път, лети към звездите, към ада и рая. Не са препятствие за неговото лумнало въображение Чомолунгма и Аляска, Огнена земя и Сао Томе и Принсипи. И със замах привиква ту Христовите апостоли, ту легендарните момчета от „Бийтълс“. Ту ни отна-

ся към картините на Рубенс, ту към паметта за непокорния Бенковски. Ту „сваля“ Луната, вграждайки я в „жълта(та) зевица на пес“, ту ни препраща към златната рибка от приказките. Ту със сълза напомня за родния идеал „От Дунав до Егея бял“, ту смирено се стреми към грейката на „Господнята обич“.

Пак от обич и преданост към нетленното слово, към поезията – често в стиховете му ваяят слюдени отломки, цветен пращец и кървави капки от любими стихове на големи наши поети, от съкровени песни, от фолклорно-битови напеви и знамения, от посланията на пророци, просветители и борци. За да свърне после и към грубата проза, към цитати от гнойниците и парадоксите на старата и нова партийно-конгресна фразеология, от политическите и сензационни хроники, от ядните графити по стени и подледи – сега пък като живо и жилещо словоизражение на богунемилото наше житие-битие.

Може би затова В. Станков, мъж и поет на върха на силите си, така често се самоукорява в стиховете си като недостоеен, недоизпълнил повинения, недораздал се, пропилял своите и мечтите на ближните си. Вероятно и заради това толкова често говори за края си, за смъртта, „заземявайки“, „опитомявайки“ я някак като спътница, като сътрапезница, като посетителка на мисли и сънища, като отрезвител.

Песни и признания, спасени, изтръгнати от мрака, изведени над хлебния, загрижен и горчив делник, са тия стихотворения, които В. Станков е отредил на жената – реална и въображаема, любима или съпруга, момчешка мечта, далечен или късен любовен спомен в залезната и поуморена мъжка възраст. Разхвърляни са тези стихове като бисери и въздишки из всичките му стихосбирки, най-гъсто – в „Усмирителна риза за ближния“. Някъде, обръщайки се към нея – непосочена конкретно, „неидентифицирана“, „виртуална“ – сам допуска: „Сигурно съм те измислил.“ Спрямо нея той изповядва тежка вина: за духовните и физическите си скиталчества, за честите си увлечения и грехове, за малкото, което й е дал, за творческия си егоизъм, за това, че е пропуснал да й докаже обичта си. Из конкретността на смесени и сложни чувства, на преживяно или родено поетически, на онаследена поклонност към жената-майка и човешката ни белязаност да обичаме и се отдаваме – В. Станков изписва безплътния почти, „бягащ“, мяркащ се неин образ. Изчистен някак от налепите на битието, от чернилката на собствената му поезия, от недобрия му мъжки живот, този образ е „извикан“ да осветлява „от обратната страна“ книгите му, да къса проточената в тях „бикфордова връв“ към барута на сърцето и думите, облагородява ги, като вади, чисти и него самия от налиташите го съмнения и главоболъсканици.

И му дава в крайна сметка увереността да отчете и каже твърдо:

*„А каквото написах, на стената го писах със кръв.
С много българска кръв.
Да живее. Отвъд - и до края.“*

РАЗКАЗ 2009 НА МЛАДИТЕ И РИЦАР 2009 НА СЛОВОТО

Приключи първият Fair Play турнир Рицари на словото на Община Варна. 5 ученици от 2 варненски училища – СОУ „Гео Милев“ и МГ „Д-р Петър Берон“, положиха началото на поредното състезание за младежи.

Рицарското словесно преборване предизвиква младите да четат, да мислят, да избират, да защитават позитивно и да печелят нови читатели за петте творби, номинирани за голямата награда в конкурса за разказ на младежка тема.

Заложихме надпреварата като състезание за оригинален правдоподобен прочит, убеждаващо позитивно представяне на художествена литературна творба и подкрепяща рицарска съпричастност към приятелски пристрастия.

Поканихме всички участни-

ци да се запознаят с 5-те творби, номинирани в конкурса за разказ на младежка тема, през сайта на Младите: <http://www.varnanamladite.com/?idpub=525> и предложихме всеки участник сам да избере своя разказ фаворит, да се подготви за неговото представяне и защита, като има право да ползва компетентни консултации от специалисти, включително от Варненската литературна школа. Не на последно място откриохме, че всеки участник сам организира своята подкрепа по време на Турнира.

Писателят Коста Радев, литературният критик Йордан Ефтимов и Любомира Петева от Клуба на пишещите към Варненската литературна школа за ученици споделиха впечатленията на журито от 167-те

тазгодишни разкази и безрезервно подкрепиха Fair Play турнир Рицари на словото. Г-н Ефтимов дори разпозна паралел с подобна нова практика в Оксфордския университет.

Кметът на града Кирил Йорданов връчи голямата награда на журито (2 000 лв.) за разказа победител Продавачка на сладолед на Веселин Андреев – учител по Български език и литература във варненското училище „Свети Климент Охридски“, после обяви за Рицар 2009 на словото Християна Христова от девети клас на СОУ „Гео Милев“ и я награди с книгата „1000 причини да се гордеем, че сме българи“. Грамота за участие и издания на Варненската литературна школа получиха всички кандидат-рицари: Галин Найденов

Найденов, Дилбер Метинова Алиева и Ерсан Емилов Христов от екипа на СОУ „Гео Милев“ с ръководител г-жа Илка Вълчанова – учител по Български език и литература в училището, както и Анастасия Антонова Антонова от МГ „Д-р Петър Берон“.

Непорочното зачатие на Едип от Ясен Василев, София стана Разказ 2009 на младите, избран чрез тайно гласуване на всички зрители и на участниците в Турнира. Наградата за автора е отново книгата „1000 причини да се гордеем, че сме българи“. Поощрение получиха останалите три от петте номинирани разказа: Кулата на Тригоний от Антон Рангелов, София, Безкрайност: нищожно малка от Любомир Николов, София, Разказ от Виктор Чулев,

Ловеч.

Наградени бяха още Адриан Ефтимов от ВМГ „Свети Николай Чудотворец“ – лауреат на Състезанието в библиотеката за бързо и точно ориентиране в класически и в електронен каталог, и МГ „Д-р Петър Берон“ за Книга с най-старо авторско посвещение за Книга за побратимството с авторграф от автора Начо Начев, някогашен директор на варненската Девическа гимназия.

Тържественото награждаване на всички лауреати почетоха зам.-кметът на града Коста Базитов и много журналисти от варненски меди.

КРЪСТИНА МАНОЛОВА
Ръководител на Варненската литературна школа за ученици

АНТОН АБАДЖИЕВ

Умря Струнко Арсенков. Почина човекът не неочаквано, ами предаде Богу дух точно в пусковия срок, както той си знае. И, както обикновено става, всички останали живи приеха това обстоятелство, така да се каже – като ненадейно.

Двамата, които триеха ботуши о шарената чергица в антрето, съвсем не му се надяваха да се е гъгнал и умрял толкова без време. Те, двамцата, се надяваха Струнко Арсенков да ги почерпи.

И с тези именно мисли се втурнаха в единствената стаичка. И даже се втурнаха с подходящи изразения.

А можеха преди това да се обръснат.

„Човекът е много точен – беше предупредил Гедерето. – Много, значи, стегнат и подреден човек. По едно време беше директор на лятно кино „Култура“. Завчера дойде и ми поиска костюма за сватба, на сватба щял да ходи. И аз му казах: Щом ще ходиш на кьорсофра – няма начин да не почерпиш!”

А пък Айдебайо Неделчев не му повярва: „С твоята политическа неграмотност, изобщо и по места – друг път ще хванеш директор да те почерпи! Че ти не знаеш името на Европата, бе, байо!”

„Победи ли демокрацията в Германия? Победи. Значи е Германска демократическа република!”, му отвърна Гедерето, което несъмнено означаваше, че бившият директор ще скокне да ги угости, защото е стегнат и подреден човек и стига са ни побеждавали вече, хайде и ние да победим този път.

„Ма, той наистина много стегнат и подреден човек – каза Неделчев. – Я, как мирно си лежи. На кокал е станал. Айде, байо, да се омитаме оттука!”

Струнко Арсенков се беше изгънал в русенското си легло по най-солиден начин и морскосиньото сако на резедави райета се прегъваше внимателно само по лактите, а дланите си човекът беше скръстил на корема.

Гедерето се натъжи.

„Отиде ми костюмът! – каза Гедерето. – Бива ли да се нагласи така точно с моя костюм? На нищо не прилича тая работа. Я да го проверим, може пък да не е вкочанясал чак толкова. Може пък да се разгъва мъничко по лактите. Я, хвани туканка и дърпай!”

От дърпането носът на покойния се изшили и щръкна нагоре, на гърбицата лъсна продълговато петно, а встрани се появиха морави сенки.

„Дай една цигара – каза Айдебайо Неделчев, като се умори и седна на таблата. В стаята нямаше други мебели, та затова Неделчев седна на таблата и запуши. „Трябваше най-напред да му разклучиш пръстите. Виж какви ги е стиснал, емен-емен, имане стиска!”

Гедерето се окуражи за момент и в едно известно време на чоплене и човъркане около показалеца му се омота черен шнур, и след още малко...

„Опааа!”, каза Гедерето. На края на шнура се закардилка висша технология колкото едно калъпче катранен сапун.

„Това, Неделчев, е висша технология. Това значи е крачкомер, обаче такъв един... модерен. Действия може да извършва безброй! Ако, да речем, береш кукуруз и се загубиш из блока – веднага натискаш ей това копче – ей го на, и ти се определя местоположението, и спътникът идва да те прибира.”

- Кой, аз ли, бе? – изненада се Айдебайо Неделчев. - Аз да бера кукуруза? Ти, май нещо, а...?

- Добре, де – където искаш – там се изгуби. Веднага ще те намерят.

- На мен такава вещ не ми е полезна - след крагък размисъл каза Неделчев. - На мен това нещо може само да ми навреди. Какви ги приказваш ти, бе! Ще се чудя аз къде да се смотая

и след минута-две: Айде, байо Неделчев!

Обаче струва пари! Ще го шътнем на ях-таджиите от движение. Или пък на спортните рибари. И браконьерите ще го купят.. Гедерето живна, опипа реверите по дължина, убоде се и като лапна убодения пръст, рече:

- Виж с какво се е закичил!

Едно жълтеникаво парче пластмаса, което дотогава се губеше между райетата, влезе в полезрение, още повече че след разкачването му от иглата увисна усукан конец.

- Мартеница! – каза Неделчев. - Кой ще легне да мре и ще се закичи с мартеница!

БРОНЗОВАТА МАРТЕНИЦА

Разказ

- Не е баш мартеница – каза Гедерето. С крачкомера в джоба той се почувства успокоен и реши да ожали покойника. - Важно е какво изобразява. Изображението е важно!

Мартеницата беше голяма колкото неизрязан нокът и представляваше мечок, опасан с олимпийски кръгове.

Гедерето извади по цигара и като почука по кръговете каза:

- Човекът беше ресурс!

Струнко Арсенков наистина бил ресурс и вместо да го пенсионира, му казали: „Хайде, Арсенков, стига си седял под голото небе и на равната земя в това лятно кино. Охтика ще хванеш на тая си възраст. Време е вече да израстваш по етажите!” А пък той не рачил. Свикнал бил с чистия въздух, просторно му било нагоре. И се изгубил, не се качил по никакви етажи, ами след три дни се появил по анцуг и италиански дъждобран, който се сгъва като носна кърпичка и казал:

- Ходих пеша до Провадия, сега се връщам.

Не му повярвали.

Той обаче се загубил пак, този път за седемца. А когато се върнал, рекъл:

Ходих до Москов табия да пия едно кафе.

А пък Москов табия е до града Шумен.

Не му повярвали.

Ама, когато след десет дни се появил и казал:

Ходих в Омуртаг при доктор Махмуд Ефе да ми извади зъб.

Този път показал и медицинска бележка. Удостоверил се, един вид. Пак не му повярвали.

Обаче този път го пенсионирали. И му подарили крачкомер.

Оттам насетне Струнко Арсенков не се появил никакъв и никъде, ами само вървял по шосетата и не се спирал. Придвижвал се той съгласно правилника от лявата страна на платното. Постепенно изоставил кецовете – късали се кецовете, на тяхно място обул широки гумени цървули от женските, а в тях настилал вестници. Започнал да си опростява живота. Хранел се с плодове от дърветата – орехи, джанки, череши. От блоковете си откъсвал млечен мамур или слънчоглед. А като не намирал такива работи – ядял шурулинци. Обаче като шосеен пешеходец се бръснел сутрин и вечер, и косата си стресвал внимателно.

Защо бил шосеен пешеходец ли? За да отчита крачкомера равномерно крачките и да показва точно, а не да си фантазира там някакви разстояния.

Където видел пиле, му викал: „Пили-пили!“, без да спира да върви. На зайците викал: „Зайо-байо!“ На кравите викал: „Да изплющя твоята мама рогата!“ Гонила го значи луда крава и му скъсала дъждобрана, че после трябвало да го лепи с универсално лепило „Ухо“.

И тъй преодолявал материалните състояния на пътищата, както и всевъзможните атмосферни явления. Косата му се веела на светлината на фаровете и той я стресвал. Дъждобранът лъщял от дъжда и той го подлепвал. Гумените цървули се пълнели сегиз-тогиз с вода и кал и той подменял вестникар-

ските подложки. И пак продължавал да крачи с изправен гръб – единият крак пред другия – а около него като корав дъжд капели и тропели конски кестени.

На това място Айдебайо Неделчев сви шепа и там, в шепата, започна да тръска пелта от цигарата си.

Докато през един март месец бившият директор се появил там, където трябва, избръснат и срсан, а на ревера му фигурирала ей-тази същата мартеница. Само че нова, току-що произведена. „Аз, казал, придобих потенциал и заявявам най-отговорно, че ако уредите

формалностите, ще тръгна веднага и ще пристигна пешком на летните олимпийски игри в Москва.” И им връчил крачкомера – да смятат и да удостоверяват разните скорости, пътодните и пътонощите.

- Като едното нищо е заминал – предположи Неделчев.

- Да, тогава, май нищо не се получило – потвърди Гедерето.

Къде ще ходи, бе, си казали там, където трябва. Че нали му трябва снимачен екип, да удостоверява събитието. Треньор му трябва и спортен психиатър. А пък такива се полагали на онези, дето отивали да вземат медали. На Струнко Арсенков медал нямало да му дадат, ако ще на ръце да е ходил до летните олимпийски игри. Ами, като вземе да призапа и да се катурне? И му отказали. Рекли: „Ще я видим ние тая работа.“

И на летните олимпийски игри в Китай не го пуснали.

Въпреки че човекът им обяснил, че на други игри не искал и не можел да ходи, защото имало много морета. Да.

- И затова се е пригласил по тоя начин,

гледай – дъска си е заврял отдолу, да не увисва пружината и да му е прав гърбът. И краката си не е вързал с конец даже, да не изстинат събрани – завърши Гедерето.

- Да му връщаш на човека крачкомера! - ядоса се Айдебайо. - И вземи се обади на поп Недко, да го закопаят каквото му е редът!”

И Гедерето отиде в антренто, а там набра номер.

- Вий луди ли сте бе! - развика се поп Недко и гласът му стигна през отворената врата дори до асмата на двора. От асмата висеше подивял и презимувал спаружен плод. - Как тъй ще се яви пред Христа с крачкомер! Готов-тръгнал, значи, да се разхожда из селенията. И каква е тая дива и езическа мартеница? Да ги махате веднага! Аз ще се обадя в общината за лекар и ковчег, пък вие да не вземете да направите някоя глупост?!

- Ама, попе, отче наш, човекът беше ресурс! Заслужил беше... на културата. И, такова – герой на... труда. Евгене – кандидат-майстор на спорта. Медалист. Да кичим ли медалите?

Попът се укроти. Види се, медалите бяха канонични.

- Заслужилият, може. Там, по културата – непременно в ковчег! И на труда – пак там... А, за спорта, си решавайте!

- Ще трябва да ходим при майстор Кайцун - обобщи Гедерето. - Само той може да я извъргля мартеницата както трябва за една нощ. Хайде, байо Неделчев...

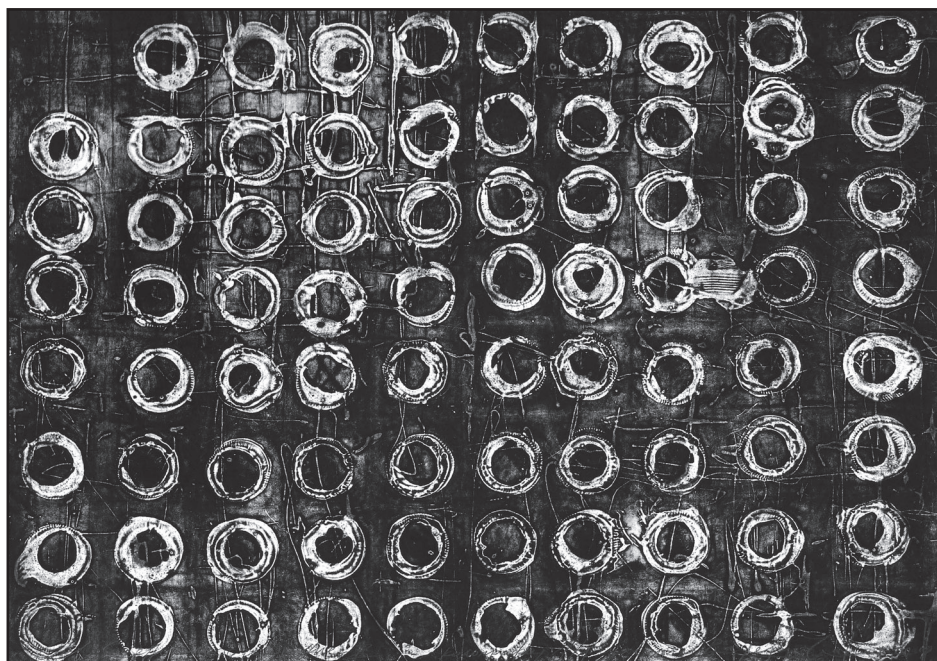
Общината възложи скромното погребение на фирма „Титаник“. Фирмата положи тялото във фазерен ковчег и пешеходният директор изглеждаше много добре с онямити бронзов мечок, опасан със стоманени олимпийски кръгове, боднат на ревера.

- И бронза да отнесеш – не е лошо. Пак е голяма работа! - казаха Гедерето и Неделчев, като нагласиха капака върху Струнко Арсенков.

И после го заровиха.

Радко Мурзов – „Началото“ 2008

Валери Чакалов – „Освободено от съдържание”

ЕМИЛ ИВАНОВ

СЛЕД ПРОКЛЯТИЕТО

Последна свещ от своята душа
сега за тебе трябва да запаля
във любовта ни – тъмна катедрала,
където няма как да утеши
на спомени отчаяния плач,
защото те, прогонени от днеска,
сред оживяващия полудрач
се вглеждат само във онази фреска,
където в змийски криволичеи път
Адам върви зад Евиното тяло,
а след проклятието прокътняло
на Бог очите с ангели сълзят...

ПРЕД КРАЯ

След чаши, толкова горчиви,
сега последната ме чака –
изпил я, да потъна в мрака
при други сенки мълчаливи.

Безмерно пътят е далечен;
не пред Разпятие – в хомота
се свличам аз преди Голгота,
на тленната си прах обречен.

Любов – дихание от Рая,
със пролет кратка и незрима,
след тебе, в ледената зима,
на Ада кладите желая.

Тук само шепа радост плисва
в скръбта ни – кладенец бездънен;
прощален стих венеца трънен
с кръв по челото ми изписва.

В греховността – пълзяща, гъста
е вече този свят потънал;
аз никога не съм разпънал,
ала кого спасих от Кръста?!

Живот – безсмислие привидно,
за теб се моля в изнемога:
дано си бил сълза на Бога,
отронена за нещо свидно...

СВЕЩ

Сред всичко скъпо, но от мен по-тленно,
когато молах от смъртта забравя,
разбрах напътствието Ти сурово;
не отмени Ти нищо неотменно,
но път ми даде – все да преминава
през раните по дланите Христови...

Смъртта е само сянка на живота,
когато в лабиринта на съдбата
надеждата ни търси път отвъден;
за друг Свой Син Ти отреди Голгота,
но моля – в болка щом гори душата,
тя нека свещ във Твоя Храм да бъде!...

ВЛАДИМИР СТОЯНОВ

* * *

Вода от **извор** –
краят на умората.
Къде е пътят?

* * *

Уж цял живот надвиквам тишината,
а ставам все по-тих
и **все по-тих**.

* * *

Исправям се, а
в корена на думите
се крие **болка**.

* * *

Мастилницата
властно се проявява.
Листът мълчи,
писателят е мъртъв.
Върни се,
звездочело азбукарче!

* * *

Дъждът е корен,
слязъл в мрака, тъй както
ангелът в плътта.

* * *

Ако небето е безименна река,
защо **рибарят** вехне на земята
и разпродава своята свобода
за чаша бира в лодката на вятъра?

* * *

Все по-голям и все по-малък
приличаш на дъжда, измил нозете
на преродената дъга.

* * *

Гърми **духът на барабана**,
а кожата – оцавено зверче –
под палките на мисълта ти оживява.
Натискай болката със две ръце –
смъртта и сътворението продължават.

* * *

Отдолу струни,
пръстите над тях.
Гласът ковчезник
думите изгуби.
Душата пее,
тръгнала без път –
да събере
във мрака
звездните табуни.

КАПАНЪТ НА КНИЖНИЯ ПЛЪХ

ГЕОРГИ ВЕНИН

(Из бъдещата книга „Сънят на какавидата”)

Науката е самонителна, но това е по-малката беда. Самонадеяността може да е плод и на сляпа, но чиста вяра. По-омерзителното е, че науката е лицемерна. Тя е измислила паравани на „обективистичността”, зад които да крие неизбежната си субективност (особено в изкуствоведската си ниша). Например, ако напиша „Мисля, че черното не е най-тъмният цвят”, това е „ненаучно предубеждение”, но ако напиша „Има основания да се смята, че черното не е най-тъмният цвят”, дори без да изтъквам ни единичко от тези основания, перифразираното ми „предубеждение” минава за „научно съждение”. (Обезличностяването винаги автоматично е водило до обезличаване.)

Научният канон се гради с тухли от рокави догадки, които са гледжосани като бетонни панели.

„Аз” е личното име на егото. Затова тази особа избягва да го употребява, докато неуморимо говори в първо лице единствено число. Дяволски благословен език е българският, изплъзващ се – и все пак неизбежно издайнически в личните местоимения!...

Всеки – за себе си. Това е паролата на новото време. Човекът (без изключение, отвъд статистиката и просветлението, всеобщо!) е забил кървясали очи в собствения си пъп и сякаш чака оттам да покълне нова връв, която да го свърже с Бога.

Ако не говори **на** себе си, съвременникът неизбежно говори **за** себе си. Всекиму, на кого то се натъкне. Изчезна дори проникновеният етикет с неговите стократно прекърпвани поздравии: „Как си?”, „Как я караш?”. Дори когато ви задават въпроси, те са не учтиви, а суетни: „Как ме намираш?”, „Как ти се струва?”...

Еднопосочното общуване е най-пагубният оксиморон на епохата. Нещо като естетика на грозното.

(Вие се молите, а отсреща потръпват от погнуса; вие крещите за помощ, а бързат да ви подминат с наведени глави. Дори когато просто искате да споделите песен, която е потресла душа-

та ви и е извикала благословени атавистични сълзи в очите ви, в отговор чувате само едно задушливо негодуващо мълчание.

И какво ви остава освен самотният „свируп монолог”, за който така проникновено – и, уви, нечудо – говори Канети...)

Често битката със сквернословие, или най-малко – с непристойната и груба словоупотреба, се губи – нож в подвижните пясъци на диалектиката – като отрицание на отрицанието. Защото дори когато искаме да отрежем езика за дума като „грозен” в нейната най-буквална, физическа безусловност, ние заявяваме: „В този случай думата грозен е **грозна**.”

Най-безпроблемно е писането у хора, които не знаят да пишат. Който знае, той се бори да може повече, той се мъчи да постигне виртуозността на представите си, както скулпторът се бори с камъка. Който не знае, чука с ненаотчено длето където му падне и се радва на всяка безобразност, която наподобява образ.

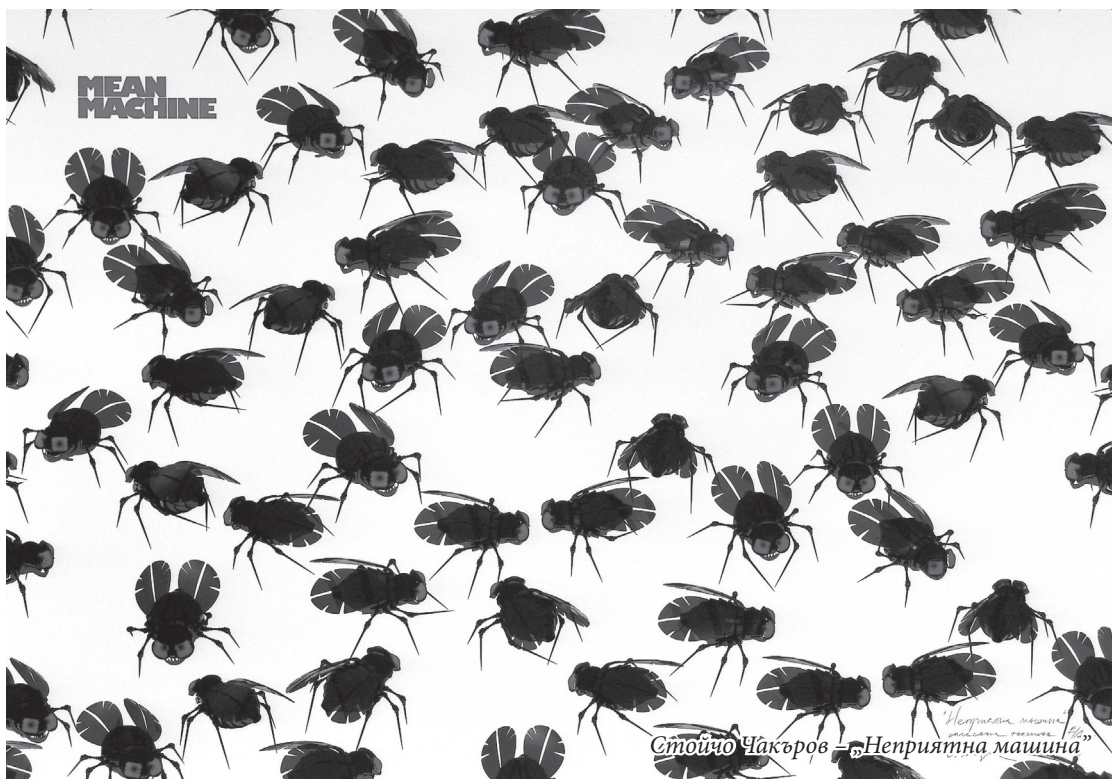
Простотата на изразяването няма нищо общо с простотията на изказа. Простотата изисква такова овладяване на словесните пластове, че най-дълбокото, най-сложното да се извади на бял свят като прозрачна и ясна мисъл. Простотията е сервилна: тя поднася блудкави и безсолни гозби със самозаблудата, че го прави не защото не може да стотви нищо вкусно и пикантно, а защото е загрижена за здравословното ви храносмилане.

И възвишеността, и финесът на намерението може да бъдат неспособани, както естествената хубост – омаскарена от несръчно наметнати дрехи и непохватно наплескан грим.

Само владееето на силата и сечивото е изкупление за (съ)творчеството.

Искреността на изкуството е като почвата: задължителното, но недостатъчно условие, за да покълне нещо ново и истинско. Трябва още грудка, поливане, разрохкване на буците, бран против ненадейните бури и насекоми, зрееща будност.

Искреността често е порочно оправдание на бездариято.

НЕВЕНА БОРИСОВА

Книгата ѝ „Бавни портрети“ спечели бронзов „Пегас“ - наградата за поезия „Южна пролет“ 2009 г.

ОЛЯ

По тъмно излиза на пръсти
като Оле от приказката.
Оля е красиво име,
но с него днес не крѝцават феите,
а малки бебета с кадифена кожа.
По тъмно мига срещу колите
и хората,
мее се на мислите си,
сякаш всеки може да ги види.
Важно е обаче равнодушието,
едва ли ще забележат
малката ѝ фигура,
дребните ѝ подскоци,
и смеха ѝ е тих,
по тази улица
жените са по-красиви от нея,
по-щастливи,
по-малко различни.
Време ти е да пораснеш,
шепне ѝ цветето на терасата,
докато целува рѝцете ѝ,
време ти е да пораснеш,
казва възглавницата
и се намокря със сълзи,
време ти е,
всички пораснаха,
само ти остана да гледаш
надолу в краката си,
време ти е да пораснеш,
чува майка си:
не бива да си ексцентрична,
Оля,
време е да се прибиращ
в стаята си.

ОНАЗИ

Онази,
с едрите кости,
която винаги спи в автобуса,
всеки ден си отспива -
заради неживения живот,
големия номер обувки
и стѝлбовете,
по които залепа плакати,
всеки ден се качва на втората спирка,
и така се случва,
че някой я поглежда
с продължително упорство,
за да ѝ напомни, че не е красива.
Все пак
понякога се случва,
докато тя спи,
някой, седнал до нея,
да засънува красиви сънища,
нищо, че ги забравя
на следващата спирка.

ТАГТОО

Трябва да има надписи по тялото.
Кого е загубила.
Кѝде са децата ѝ
А ако е спечелила нещо –
сѝщо да личи.
Нищо не разчитам
по профила ѝ на кацнала птица,
не разбирам умората и
белезите на отчаяние.
Кѝде да я търся,
когато знам, че
старата ѝ кожа не е книга.
Лесно е да помисля,
че съм я съхранила,
но днес е друго –
преградите са по-дебели
и се усещат по-силно,
Мога само безпомощно
да наблюдавам,
да си трѝгна уплашена
и да пиша,
да пиша,
да я дописвам.
И ще пишат може би
по кожата ми сѝщо.

ЕЛИНА
СЛАВЧЕВА

ВЕЧЕРЯ НА СВЕЩИ

Вечната една червена роза,
мѝж, жена. Готовност за война
между романтизъм, топлина
и за нощ забравената проза.

Бялото колосано море
примири великите армади
от поднос, чинии, чаши две,
вече празни. Усет за наслада.

Тихо, тихо, като след война.
Нито романтизъм, нито проза.
Зад пердето – мека синева.

Оцелелите са мѝж, жена
и приспивно клюмнала глава,
вечната една червена роза.

БЪЛГАРИЙО

Българийо – духовен феномен,
извечен извор на космични дари,
кѝрмилнице на свят новороден,
отрочето съдбовно те удари.

А после ритна столчето под теб.
Загърбена стоиш накрай Европа.
Резил! И заприлича на вертеп.
Кѝде са кмета, даскала и попа?

Кѝде е името ти като щит?
Какво ти име? Всеки те шамари.
Обраха те! Такъв мизерен бит
безсмъртния ти дух дори попари.

Прищявка, ход логичен или мат
от сили..., ш-ш-т, неназовими?
Спокойно, засега е само пат.
Не знаят работа с кого си имат!

Ела, мѝниче! Бездуховността
те кара да се големееш.
Световна рожбо, майка ти, в калта,
на теб през сълзи светла песен пее.

КНИГОПИС

Гергана Атанасова.
„Ковачът на слънцето”.
Издателство „Фондация
„Чудомир” ”, Казанлък, 2009.
Книгата е издадена с конкурс.
Специална награда „Южна пролет
2009” на СБП.

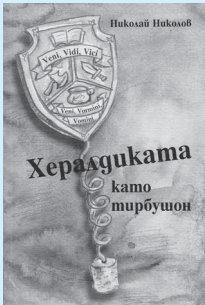
Художникът е имигрант във рамката.
Рѝката му без виза и билет,
пѝтува по лица,
корем и Австралии,
бедра,
гърди
и океански силует.
Светът му е длѝжник в звезди.

Николай Николов.
„Хералдиката като
тирбушон”.
Издателство „Фют”, София,
2008

Стои шопът пред една от клетките в зоологическата градина, взира се в камилата и отсича: „Е те таквоа животно нема!”. И като произнася тая знаменателна фраза, всъщност извършва нещо невероятно – деструктурира устойчивата структура; унищожава с отрицанието си очевидното; превръща недоверието си в център на координатна система, изкривяваща реалността. Така един анекдот от шопския фолклор става кръстопът, от който можеш да прозреш прозириците на онова, което наричаме народопсихология...

Жанета Станкова.
„Обувки за рая”. Издателство
„Фабер”, 2008

В празни дни като този, единствените ми занимания са да поглѝщам огромно количество храна, да пускам балончета върху носа си и от време на време гледам с досада часовника. Осем и десет, четири без петнайсет, нищо. Нищо и полови-на, ако трябва да бъда по-точна. На всичко отгоре се чувствам като Годзила. Когато жените не мислят даже за секс, се виждат грозни в огледалото. Затова си стоят вкѝщи. И чакат телефонът да звънне.

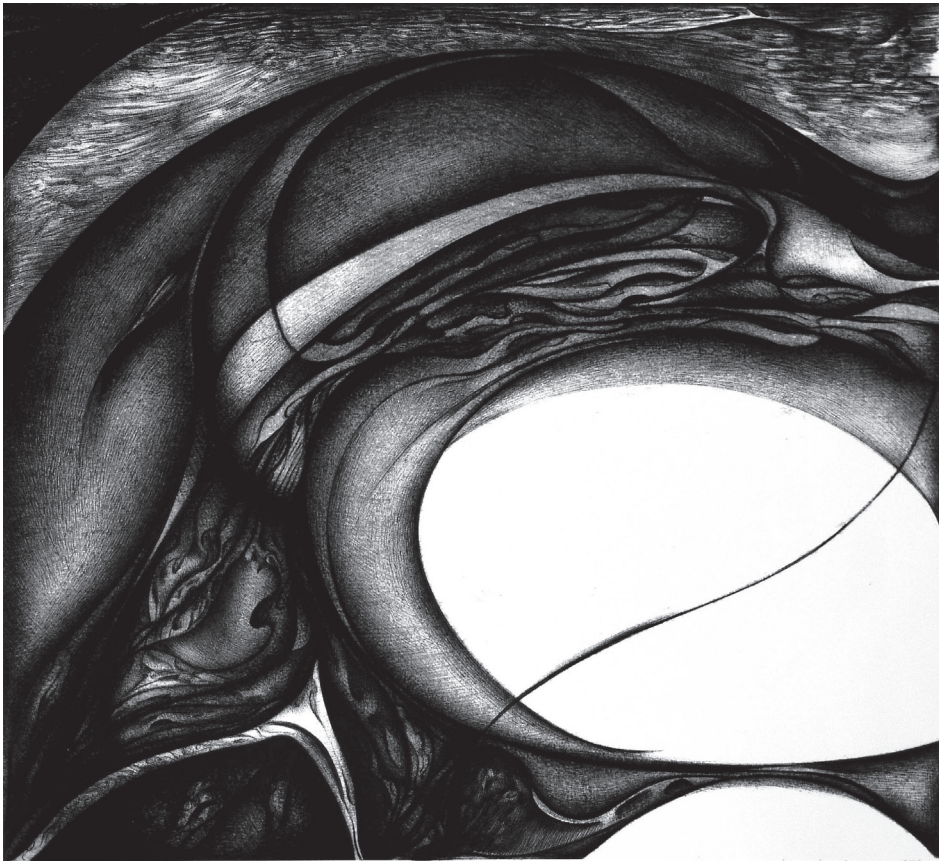
ЕЛИ ГЕОРГИЕВА

ОТГОВОР

Стѝпките ти отекнаха в мене,
в тъмни нощи ми носеха лек.
Сред безсъния, в дебри зелени,
жадно-иде ли-чаках човек.
Сто безлуния са ми чеиза,
а сърцето ми- тежък облог
притреперва под тѝнката риза,
борейки се със Дявол и Бог.
В ято ястреби пѝрха душата,
но се плѝзга надолу, влече-
все към тебе- крѝста на земята,
най-накрая да се прикове.
Там, кѝдето с очакване слята,
се огѝвам- листенце на дѝжд,
вече няма ги двата ни свята,
а едничѝк- на Първият мѝж.

КЪСНО Е ДА ТИ ПОВЯРВАМ

Не съм добра. Летя околорѝст.
Тя, любовта, отдавна ми избяга.
Недоверчиво е сърцето – мѝст
вместо целувка устните ми стяга.
Защо да ти повярвам? Закога?
Небето пред очите ми е мѝтно.
Да, зная, нямаш никаква вина,
че ме измѝчваш с думи като кѝтник.
Не ми предлагай синкаво сърце –
от благородство ми дойде до гуша.
Реши ли да политна с теб, кѝде
гнездото си да свием в тая суша?
Просторите ти вечни – ураган
от ярост, безпокойства и проблеми.
Уж тѝй обищрен звездният таван,
а само мах с крилата и...до мене.
За лудите безумства замѝлчи –
непостоянствата не ме привличат!
Не знам как любят другите жени –
аз искам всичко... И да ме обичат!

Ангел Ангелов – „Метаморфоза I”

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ

ДУМИТЕ

Казваш ми: думите – твоята първа стихия?...
Смесваш канела със черен пипер и горчица?...
Слепи са думите, щом до целта не открият
път през сърцето... Напразно се взираш за прицел!...

Думите, мило момиче, са страшни куршуми,
щом във целта си попаднат! И връщане няма!...
Флиртът на дребно със тях е съвсем неразумен –
сякаш със лъжеоргазъм преследваш измама...

Търсех куршумите, дълго подбирах ги. Бавно
спусъка мек натоварвах до първия изстрел...
Дълго се учех да стрелям... То беше отдавна...
Днес любовта ми целта си отново избистря...

Казваш, че думите вече за теб са играчка?...
Те са оръжие силно, недей го забравя!...
Думата може да вдигне и може да смачка!...
Както е крехка, тя меч е в десницата здрава!...

Казваш, че вече политаш с пегаса си буен?
Няма пред тебе прегради и тайни във слога?...
Искал бих своите детски мечти да обуя
и да потичам след тебе... Доколкото мога...

ОТВЪДНТЕ ПОЕТИ

Приятели чудесни, аз всекиго от вас
втъквам в своите песни - наум или на глас.
Какво е кратък спомен, усмивка или жест?
И онзи миг преломен, след който няма „днес“...

Какво са всички думи без вашия живот?
Отлитнахте безшумно с небесния пилот...
Оплакахме ви. Мъртви. Но живи сте сред нас!
И нека си похвъркват онези на Парнас!...

...Отвъдното отсява поетите добри...
Не вярваш ли?... Тогава иди и провери...

ПОЖИЗНЕНО

Оредяха ми приятелите вече...
Имам хиляди неведоми познати...
През годините Животът ни изсече...
Тук-там няколко ветрецът още клати...

Близки и роднини оредяха...
Спомени останаха в наследство –
някъде без дом, под чужда стряха...
Имам само тях и своето детство...

И децата пътя си поеха –
в други градове, зад океани...
Картички и снимки - таз утеха
в албуми безмълвни ще остане...

Ще се срещнем някой ден, навярно -
през пространства, време и неволи...
Капчица роса ли пак ме парна?...
Или е сълза? И за какво ли?... -

Не за старостта, която иде!...
Не за младостта, която мина!... -
Иска ми се спретната да видя
тук, приживе, своята родина!...

УТРИННО КАФЕ

Опитвам като тебе да го правя -
най-дъхавото утринно кафе,
което помни нощната забрава
и ласки като топло кадифе...

Горещо, с билков мед и със сметана,
завивка топла и лъжичка страст...
Във този миг бих искал да остана!...
И в тебе да потъвам дълго аз...

Отпивам бавно... Вън градът се буди...
Цигарата сама ще догори...
И от терасата врабче учудено
ще гледа как го пием... От зори...

ДА СИ СПОМНИМ

КОСТА ТОДОРОВ е роден през 1889 г. в Москва. По време на управлението на Ал. Стамболийски е дипломат, а след преврата на 9.06.1923 г. – емигрант в САЩ. Личност с изключително авантюристична нагласа, К. Тодоров описва живота си в мемоарната книга „Изповедтта на една луда балканска глава” Поетичното си творчество – до голяма степен в духа на символизма – той публикува в „Избрани стихотворения” (1925 г.). Коста Тодоров умира през 1947 г. в Париж.

Родените под знака на Сатурна –
о, безполезни творчески души!
Вас битието тъмно задуши
и призова на пир смъртта безбурна.

Намерихте ли в ада своя път
към мирове молитвено мечтани,
или туй, дето бе, ще си остане
и дни след дни безплодно ще текат?

Родените под знака на Сатурна –
избраници сурови на скръбта,
разцъфна ли неведома мечта
на тиха смърт под сянката перпърна?

ЛЕГЕНДА ЗА СТАРИЯ РИМ

Септимий Луций бе центурион –
юначен мъж, сърце и торс – корави,
и името му и до днес се слави
в анализите на пети легион.

Той преживя Тиберий и Нерон,
с Веспасион последен марш направи
чак до Йордан – и там надменен, Флавий
му подари два коня и хитон.

След туй забрави спомен и другари:
в субурските кръчми и лопунари
самичък, треперящ, нечист и гол,
центурионът Луций глухо пее
пред роби, гладиатори и феи
за чаша тръпно вино и обол.

Рубриката подготви: ЕМИЛ ИВАНОВ

СТАНКА БОНЕВА

ПЕСЕНТА НА СУШАВИЯ КАПИТАН

В очите ти танцуват лунни четвъртинки
и аз, морякът, съм безсилен да отплувам.
Светът ми ще е черно-бели снимки,
когато тръгна на далечното пътуване.

Стоях на сушата тъй дълго и безпаметно,
че времето се сви до шип в обувката.
Дъждовният сезон удави пясъка,
но аз изсъхнах след последната целувка.

Не стискай котвата - въжето ще се скъса.
Не можеш да я прибереш за спомен.
Виж колко котви ръждавеят - стават кръстове;
щом са без кораби, превръщат се в отломъци.

Морето е зелената ми улица.
Ще тръгна тихо, бавно, шапка килнал,
след облака си – сбъднат сын в зениците –
и към звезда без право на помилване.

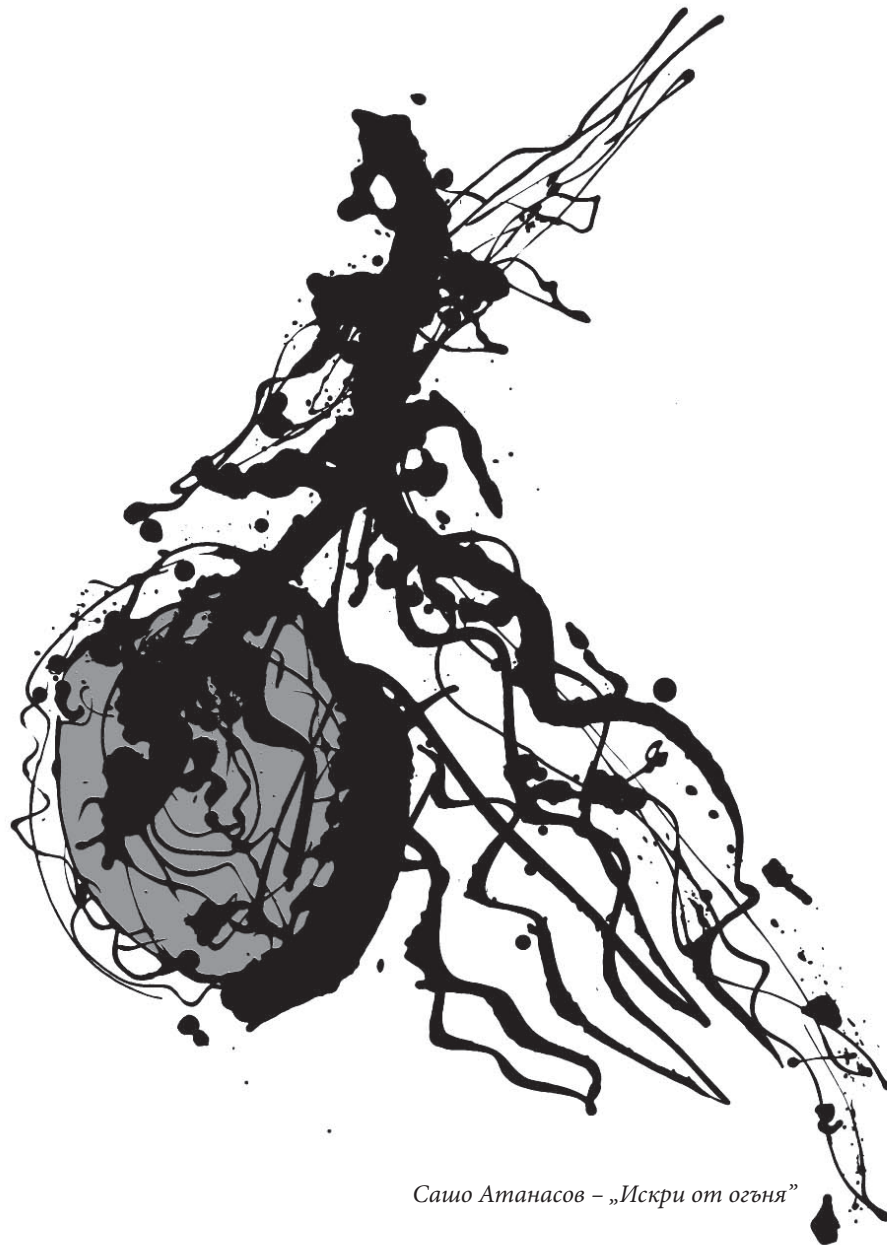
ПАК ЗА МОРЕТО

Как да простя това море
на създателя му?
Безпътица по вълните,
непостоянство в ласките,
грапавини,
страхливи раковини,
разпадащи се водорасли,
липси
на русалки,
криви отражения.

ЗАСЕЙ МИ МОРЕ

Засей ми море, любими,
засей ми море.
Там, при хълма с маслините,
нашият свят ще спре.
Аз ще изляза от пияната
както в първия ден.
Ти ще накъсаш ябълки –
за мен, само за мен.
Ще се завием с облаци
от светлина.
Ще ми целунеш клепките,
аз ще се изчервя.
Ще сипнеш нежност в ръцете ми -
да стигне за всички лета.
Ще ти отдъхват устните
по зимната ми коса.
Щом вкореним стихията,
пръстта ще ни прибере.
Засей ми море, любими,
засей ми море!

Ще го обичам, то е
несъвършено като мен.
Дори да не води към Храма,
пътят води при морето.
Пак там е,
същото,
пречистващо.

Сашио Атанасов – „Искри от огъня”

МЛЯКО СЪС СЛАМКА

РАДОСТИНА А. АНГЕЛОВА

Това е частно училище. Но аз не съм частна учителка. Аз съм само учителка в частно училище.

Тук децата по принцип са щастливи. Щастливи. По принцип. Защото някои от тях трябва да са щастливи, но нямат вид на такива.

Щастливото дете е спокойно, обичливо, усмихнато. Дете. Но тук имаме деца – не съм сем спокойни, меко казано, грубички и като че ли все сърдити на някого. Когато видя обаче колата, която ги кара, шофьора, който носи чантата до входа, и подозирам самоотвержените усилия на директорката да докара така наречените родители на среща, знам, че тук наоколо всичко носи името “така наречени”. Така нареченото дете е обградено от така наречено внимание.

Мишел е друга история обаче. Малък е, а вече има история. И тя е друга. Него го води баба му – с автобус. Вие виждали ли сте баба в джип? Точно така. И затова закъсняват. Не съм питала защо не го взема училищният автобус. Не е до липса на пари – мисля, че Мишел просто се притеснява да остане сам, без баба си наоколо. Разбирам го – все пак той е само на шест. Даже ще ги навърши едва през декември.

Баба му е разговорлив човек. Още при първата среща ми каза за отсъствието на майката и богатството на бащата. То си е ясно, че парите не са проблем - в частно училище не идват деца на безработни. Отсъствието на майката също не ме притесни – тук поне половината деца ги гледат бавачки, защото майките им са достатъчно заети. Достатъчно. Със себе си. Макар повечето да използват красиви заместители като “бизнес” и “кариера”. Бабата наблегна и на факта, че Мишел обича мляко. “Чудесно – отвърнах ѝ ентузиазирано - тук всяка сутрин даваме на децата за закуска и по чаша мляко.”

Когато трета поред сутрин Мишел не си изпи млякото, дори не го докосна, споделих с нея. “Нали казахте, че обича?” Бабата погледна странно, първо мен, после Мишел, после пак мен и нищо не каза. Не съм много любопитна. Не много. Но ми стана интересно. Бяха дванадесет деца в подготовителния клас (някога му викахме забавачка) – определено Мишел беше различен. Умен – да. Възпитан – да. Разговорлив – ако го питаш. Не играе. Седи си на чина, ако не го извикаш. Децата се респектират от него по някакъв начин и дори най-проклетите не го закачат. “Като чулав е” – казвам си и мислено се прекръствам, защото момчето не ми е виновенно ... да пази Господ. На всичкото отгоре е красиво дете.

Един ден бабата просто реши да проговори и сподели срамната тайна – Мишел пие мляко, но още в биберон. Достатъчно голям беше, за да чувства неудобство. Но явно беше и достатъчно малък, за да търси утехата на шишето със силиконов заместител накрая. Стана ми жал – иначе рядко ми става жал, защото аз съм педагог, в края на краищата. Ако лекарят плаче с всеки пациент, който страда, ще му помогне ли всъщност? След няколко дни мислене оставям сламка до чашата с мляко на Мишел, навеждам се над него и съзаклятнически казвам: “Опитай така, вкусно е...”

Прилича на малка майmunка. Хем иска да опита, хем знае с най-умната част от клетките си, че ако опита и му хареса, завинаги ще напусне спомените си на бебе. Сигурна съм, че е пробвал да пие други неща със сламка, но не и мляко. Накрая не издържа. Взема сламката, топва края ѝ в чашата, на-

дига брадичка, за да достигне другия край и свива устничките точно, както правят бебетата, за да хапят биберона. Дръпва. Глътва. И пак дръпва. Пие смело. Успях. И той успя. Момчето победи бебето.

Бабата идва вечерта и аз я моля да остане. Разказвам ѝ случката с млякото и сламката. Изглежда доволна. В лицето ми вижда съзаклятник и споделя с мен цялата кошница с горчиви плодове, които е насъбрала. Подава ми ги един по един – като отровни ябълки. Гледа ме – не с очите на злата мащеха от приказката – но резултатът е същият. Гледа ме колко ще издържа. Ще се задава ли, ще поси-нея ли... После ми подава следващия плод. И пак ме гледа.

Но аз съм учителка в частно училище. Тук много неща се виждат. И за много малко от тях се говори. Поне в това частно училище е така. То е много елитно и много частно. Толкова частно, че учителите, без да са частни, вечер заключват тайните си в метална каса и излизат навън като обикновени хора. И нямат памет. Не знаят нито кой учи тук, нито как учи, нито... А понеже все още работният ден не е свършил – аз също съм много елитна и мога да изям колкото ябълки поискат от мен. И то с усмивка.

Таткото е богат, но майката не издържа чара на многото пари. И на многото жени. Да си жена на богат мъж е призвание – иска рядък талант и здрава воля. Богатият мъж е като Еверест – вижда се отвсякъде и към него вървят не отделни ентузиаста, а цели експедиции. Рано или късно някоя го покорява... А често покорителите се менят на доста кратки периоди. И тогава законната съпруга трябва да си трае. Ако не може – значи не е за този мъж. Талантът ѝ не стига и изходът е един: трябва да преотстъпи без бой Еверест на някоя друга.

Майката на Мишел не разбрала термина “без бой”. Опитала битката по своему: алкохол, лекарства, пак алкохол, наркотици... Докато една сутрин не я намерили ... Не, не е драматично. Мишел не е бил там. Но съм сигурна, че е видял достатъчно за неговите шест години. Какво и как е станало по-нататък, бабата не споделя – поне не тази вечер. Но у дома Мишел не се разделял с една пушкава жилетка на майка си и всяка вечер искал шише с мляко. Шише с биберон. Свивал се на фотьойла, притискал жилетката към лицето си и – пийки млякото като бебе – заспивал. После баба му го пренасяла в леглото му, но вече натежавал – трудно ѝ било да го вдига и да го носи както преди...

Поглеждам Мишел – седи си на последния чин и рисува с цветни моливи. Знам какво има на листа – той рисува все това: една къща с пушешко коминче, в която живеят той и мама. Много такива рисунки вече са отнесени от него у дома с думите: “Ще я подаря на мама”. Досега възприемах къщата нормално. Досега. От днес знам, че няма да е така.

Бабата е готова да тръгне. Вика го. Мишел си събира криво-ляво нещата, бабата помага. Разделя се с мен сърдечно. Аз – донякъде. Не мога да си позволявам повече емоции – все пак съм на работа. Малко след тях напускам класната стая. Утре ще уведомя психолога на училището и ще поговоря с бабата. Мишел има нужда от лекарска помощ. Да. Очевидно е.

Минавам през дежурната каса, заключвам тайните си и излизам навън. Ръми. Дъждът се изсипва на малки водни кристали, които – ако не бяха бързали да се родят – можеха да се превърнат в щастливи снежинки.

По тротоара няма никакви пешеходци и това е хубаво. Така никой няма да чуе и види, че плача, докато крещя.

НОВИ ПРЕВОДИ

ТАДЕУШ МИЧИНСКИ (1873 – 1918) – Полша

Поет, драматург, романист. Лириката на Т. Мичински е едно от най-интересните явления в поезията на „Млада Полша”: обединява в себе си елементи на символизма и експресионизма, инспирации от християнската мистика с интереса към античната, индийската и славянската митология. Издал е само една книга със стихотворения – „В мрака на звездите” (Краков, 1902 г.)

Тъжен съм аз – като гроб във полето
и тъй объркан – като лист подмятан.
Стаен съм – като в череп змията –
и съм самотен – като буря в морето.

Плашат ме призраци, тъмни тайни,
а песни райски звучат в небесата.
Да можех да пръсна в сърцето мъглата –
със него бих хвърлял звезди безкрайно.
Ако не бях аз друид вкаменен,
бог без вечност, крал без корона,
морска птица, от лудост прогонена,
ако не бях от тъгата сразен,
ако не бях сякаш плач над курганите* мили,
щях да бъда на Термопилите...

*Надгробни могили, криещи в себе си един или няколко гроба (укр. ез.) – Бел. прев.

ФРАНЧИШЕК ПИК (МИРАНДОЛА) – (1871 – 1930 г.)

Полски поет, преводач, детски писател. Роден в Крошно. Следвал фармация в Ягелонския университет (Краков), а литература и философия в чуждестранни учебни заведения (Хайделберг, Париж). Издал е две поетични книги: “Liber Tristia” (1898, Краков) и „Лирика” (1901, Краков)

Из „УПАНИШАДИТЕ”

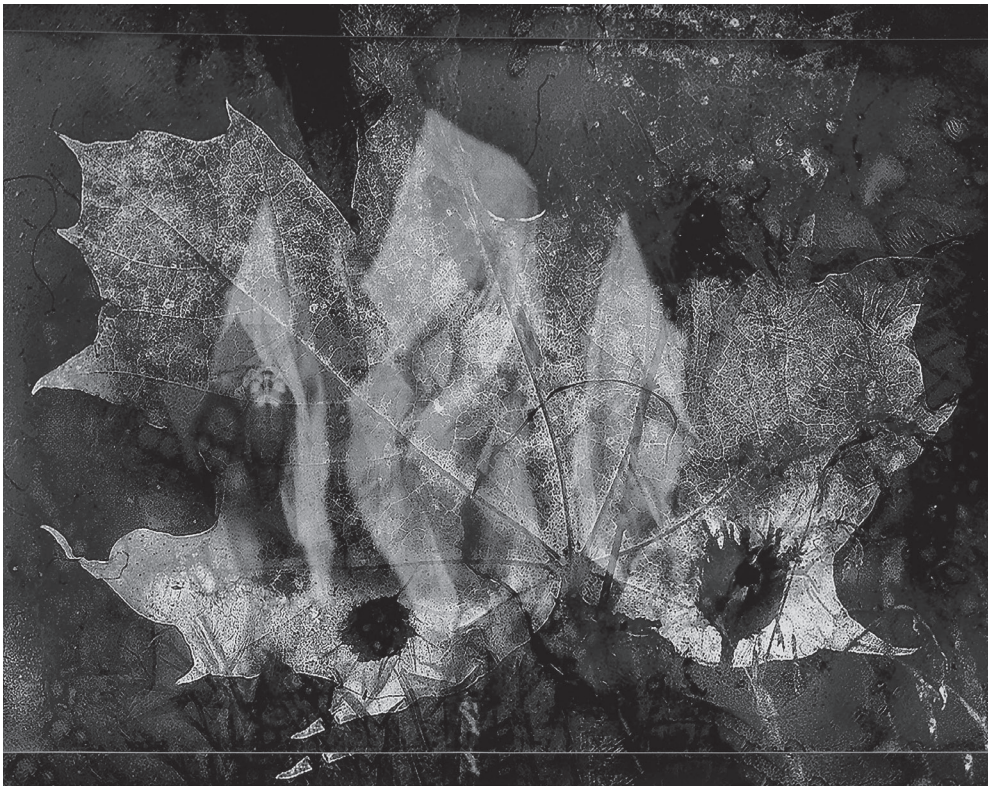
Природата цяла гъмжи от живот.
И Всичко нашепва ни тайни в ушите.
Въздишки и стонове екнат край нас.
Природата страда, обича и мисли.

Там палми растат... И какво си говорите
о, палми? Аз виждам душите на хората святи,
които са седнали там след Самсарата трудна...
И Брама очакват, окъпани в слънце.

Цветя там ухаят. Не, не са те цветя –
Блуждаят душите на нежни жени.
Бокали със щастие пръскат сияния...
От тях потреперва и гробът – Нирвана.

И Всичко люлее дъхът на Самсара,
и Всичко заспива в кръга на Нирвана.
И Всичко едно е, Едното е Всичко!
И Всичко е Бог! Божества не е имало!

Превод от полски: ВЕСЕЛИН МАРИНОВ

Дарин Сотиров – „Прелюдия за есен”

ДИМИТЪР КОРУДЖИЕВ

Напусна ни още един колос на българската литература. След Радичков, Ивайло Петров, Блага Димитрова, Константин Павлов – не ще изреждам целия тъжен списък, дойде ред на Вера Мутафчиева. Много стана. Големите хора на културата, които бяха наша опора в два толкова различни исторически периода, си отиват. Духовната

празнота се разширява.(...)

Бях поразен като студент след прочит на „Случаят Джем” – първият голям роман на Вера Мутафчиева. И не само аз. Питахме се откъде се взе тази авторка с нейната култура и блестящ стил, тази дълбока проза. Когато стана ясно, че е дъщеря на Петър Мутафчиев, големия ни историк, всичко си дойде на мястото. Най-сетне наред със самобитните ни творци се появяваше забележителен писател, „продукт” на интелектуалните натрупвания в една млада култура. Вера Мутафчиева се вписваше съвсем естествено в европейския литературен контекст. От „Случаят Джем” до „Бивалици” тя създаде огромно творчество. Поразителното е, че в него няма

или почти няма изразени падове. Отворете който и да е от романите или документалните ѝ книги – „Ана Комнина” или „Алкивиад”, томовете за Раковски или за Софроний, и ще видите все същия великолепен български език, оригиналността и дълбочината на идеите в нейната интерпретация на историята, все същата неподражаема сплав от мъдрост, проникновение, скептицизъм и ирония.

Не изглеждаше по-различна в живота. Да общувам с нея бе едно от най-приятните ми преживявания. От най-поучителните. Не съм виждал по-малко патетичен човек от Вера. Животът ѝ поднесе тежки удари, големи страдания. Тя ги издържа с достойнството и силата на една жена, която разбира смисъла

на човешката участ. Вера прие тези уроци, не ги отхвърли. (...)

Никога не се е държала като специална личност, като творец с изисквания, ценеше само естественото поведение, простотата. Спомням си, как я запитах при едно мое обаждане по телефона дали не работи в момента, дали не я прекъсвам. „Митко, отвърна тя, какви ги приказваш. Винаги съм писала между прането, готвенето, гледането на децата и разговорите с приятелите.” Не зная как го е правила, но имам обяснение. Интелектуалният ѝ потенциал беше огромен.(...)

Тя беше толкова хармоничен човек, че и физическите мъки ставаша неотделима част от личността

ѝ, естествен обект на нейните шег и невидим източник на сила.

Разбира се, че има незаменими хора. Връщам се към мисълта си за опорите, които падат, за примерите, които изчезват. Примери на толкова всеотдайно служене на творчеството, на културата, на такова съзнание, че си дължен да раздадеш докрай онова, което Бог или природата са вложили в теб, такова доброволно обричане на скромност в бита, за да не измениш на себе си...

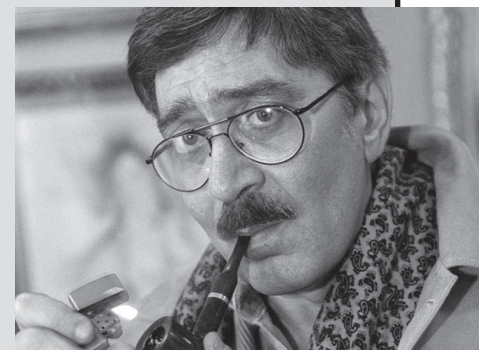
Поклон пред паметта на една изключителна жена! Сбогом, Вера!

(Със съкращения препечатваме от в. „Труд”)

ВЪЗПОМЕНАТЕЛНА ВЕЧЕР ЗА ВИКТОР ПАСКОВ

ИВАН ГРАНИТСКИ

Българската литература загуби един от най-блестящите си съвременни разказвачи

И Виктор Пасков вече отплава към страната на отвъдните сънища, където няма земен смут и мъка. Там той ще запази очарователната си, почти детинска усмивка, когато разговаря с душите на пристигналите преди него велики хора на духа. Но когато полемизира и спори (а това беше негова втора природа), навремени ще проблясва и нещо мекфистофелско в очите му.

Българската литература загуби един от най-блестящите си съвременни разказвачи – майстор на романа („Балада за Георг Хених”, „Германия – мръсна приказка”, „Аутопсия на една любов”) и на новелата и разказа („Невърстни убийства”, „Гледната точка на Гоген”, „Приказки от Швейцария”). Удивителни са диапазонът и волтажът на естетико-художествените търсения на Виктор Пасков. Той владееше до съвършенство традицията на класическия разказвач и в същото време поразяваше с модернистичните си инвенции. Всяка негова нова книга провокираше критиката и широката публика с новаторските си идеи. Той можеше да сътвори увлекателна история дори и от най-баналния на пръв поглед сюжет. Съществен белег на неговия стил е поразителната артистичност на рисунъка.

Като автор Виктор Пасков непрестанно се превъплъщаваше в ролята на играещия човек. Търсеше духовните предизвика-

телства, жадуваше да бъде постоянно потопен в скиталчествата на неспокойното съзнание. Героите му са сложни и противоречиви натури, какъвто бе самият той. Те се люшкат по вълните на бурното социално и екзистенциално време, в което Провидението ни отреди да живеем, мечтаеха за по-справедлив свят на хармонията, добротворството и всеобщата любов. Но в същото време са раздирани от вътрешни дисонанси, са и лоши момчета и момичета, които искат да впечатлят обществото с богоборчески си устрем и нихилистичните си забежки.

Виктор Пасков живя собствен си живот подобно на своите герои. От всичко най-много презираше конформизма, философията на преклонената главичка и плебейската врява на днешния ден. Ето защо той е един от малцината истински посланици на светлината, на духа. За неговото творчество с пълна сила важат думите на Евангелиста: „И светлината свети в мрака, и мракът не я обзе.”

Сътвореното от него остава в златните страници на новата българска литература. И там – в Словото и чрез Словото – той продължава да живее.

Ивайло Иванов – „Иреални пространства I”

ГОДИШНИНИ

14.07.

70 г. от смъртта на Георги Бакалов (1873-1939), български публицист, литературен критик и историк, издател.

15.07.

90 г. от рождението на Айрис Мърдок (1919-1999), ирландска писателка.

19.07.

175 г. от рождението на Едгар Дега (1834-1917), френски живописец, скулптор и график.

20.07.

705 г. от рождението на Франческо Петрарка (1304-18.07.1474), италиански ренесансов поет.

21.07.

220 г. от рождението на Васил Евстатиевич Априлов (1789-1847), български възрожденски просветен и обществен деец, основател на първото светско училище в България (Габрово, 1835).

110 г. от рождението на Ърнест Милър Хемингуей (1899-1961), писател и журналист.

22.07.

145 г. от смъртта на Михаил Достоевски (1820-1864), руски писател.

24.07.

155 г. от рождението на Константин Иречек (1854-10.01.1918), чешки историк, славист, българист и библиограф; професор, почетен член на Българското книжовно дружество; общественик и деец на българската култура и просвета.

25.07.

215 г. от смъртта на Андре Шение (1762-1794), френски поет и публицист.

175 г. от смъртта на Самюъл Тейлър Колридж (1772-1834), английски поет, философ и литературен критик.

80 г. от рождението на Василий Шукшин (1929-1974), руски писател, кинорежисьор и актьор.

27.07.

185 г. от рождението на Александър Дюма-син (1824-1895), френски писател.

29.07.

90 г. от рождението на Емил Манов (1919-1982), български писател.

31.07.

225 г. от смъртта на Дени Дидро (1713-1784), френски философ и мислител, писател и теоретик на изкуството, енциклопедист.

160 г. от смъртта на Шандор Петьофи (1823-1849), унгарски поет и революционер.

95 г. от рождението на Камен Калчев (Петър Митев Калчев), (1914-1988), български писател.

65 г. от смъртта на Антоан дьо Сент-Екзюпери (1900-1944), френски писател и летец.

ДВЕ ОПЕРИ В ЕДНА ВЕЧЕР: “СЕЛСКА ЧЕСТ” ОТ ПИЕТРО МАСКАНИ И ”ПАЛЯЧО” ОТ РУДЖИЕРО ЛЕОНКАВАЛО

ПРЕМИЕРА

На 10, 13, 14 и 17 юли от 19 часа в рамките на ММФ “Варненско лято” на сцената на Варненската опера ще се играят две опери. “Две заглавия в един спектакъл, където Любов, Изневяра и Чест воюват, в името на това да бъдеш “Себе си”. (думи на режисьорката на спектакъла Нина Найденова)

Ще участват едновременно двамата наши изключителни тенори - Емил Иванов и Калуди Калудов, които са певци с впечатляваща световна кариера. За първи път във Варна е поканена да работи като режисьор Нина Найденова. В последните години Нина Найденова е едно от интересните имена в българската оперна режисура.

Двете опери не веднъж са поставяни на варненска сцена в 62-годишната история на Варненската опера. Операта “Селска чест” е поставяна през 1948, 1955, 1970 и 1976 г., а “Палячо” - през 1948 и 1976 г. Двете опери са представяни в една вечер в постановките от 1948 и 1976. Операта “Селска чест” се е изпълнявала в съчетание с балет в постановките от 1955 и 1970 г.

Пиетро Маскани и Руджиеро Леонкавало са именити италиански композитори, положили началото на направлението в оперното творчество, познато под името „веризъм“ (от итал. истина, правдивост). Характерно за веризма е разработването на сюжети, заимствани направо от живота на обикновените хора, премахването на оперните условности и стремеж за пресъздаване на действителността такава, каквато е. Липсата на големи общочовешки идеи е заменена с лични, силно драматични ситуации, разгърнати върху сюжети с остра конфликтност.

Интересна творческа съдба имат двете произведения. Известният италиански издател Едоардо Сонзонио организира конкурс за написване на едноактна опера. Участват около 70 произведения, сред тях “Селска чест” на Маскани по едноименната новела на Джовани Верга и “Палячо” на Леонкавало по действителен случай. Журито присъжда първа награда на „Селска чест“, а „Палячо“ е отхвърлена не поради липса на качества, а защото е в две действия и не отговаря на условията на конкурса. Самият издател Сонзонио подкрепя поставянето на “Палячо” на сцена и съдейства за популярността и на тази творба. И двете творби имат огромен успех и до днес – 120 години след написването си, благодарение на прекрасната музика и близостта до истинския живот на обикновените хора.

Диригент на спектакъла е доц. Христо Игнатов, директор на Оперно-филхармонично дружество – Варна. Вече почти четвърт век маестро Христо Игнатов е на оперния диригентски път в нашия град и приносът му за издигането престижа на Варненската опера е безспорен. Тук става въпрос не само за възискателност към изпълнителите – солисти, хор, оркестър и балет, а и за една репертоарна политика едновременно разнообразна, подчинена на висок естетически критерий, а от друга страна – задоволяваща вкуса на публиката от различни възрасти и интелектуално ниво. Този баланс е изключително необходим за град като Варна, тъй като ОФД е единственият професионален културен институт за Североизточна България и в залата често присъстват деца, младежи и възрастни от други по-малко или по-отдалечени от нашия град селища. Да не забравяме и курортния поток от любители на музиката, които целогодишно са наша постоянна публика, съчетавайки пълноценна почивка с културни развлечения.

Режисьорската концепция на Нина Найденова акцентира върху проблемът за ревността, която кара, забравяйки разума, да извършиш убийство и морално и физически в името на честта. Класическата формула “извършване на престъпление от любов” е представена в спектакъла от различни гледни точки и позиции, а именно: оправдаване или не на убийство, извършено като крайна емоционална реакция в защита на честта, в името на съкровения любов или заставането зад правото на всеки да обича, да бъде свободен и да бъде обичан извън “моралните” норми на брака, обществените предразсъдъци, въпреки професията, въпреки разума и т.н...

Според Нина Найденова двете едноактни заглавия са обединени от една и съща тема, разглеждана огледално, в един спектакъл от две части, където действието се развива на едно и също място, но в различно време.

В “Селска чест” доминира женската позиция по въпроса за изневяратата, а в “Палячо” мъжкото его, мъжката чест, мъжката страст, надпревара, похот, сила са водещите в действието доминанти. Личната драма на Артиста – клоун Палячо, прераства в протест срещу Публиката, нещо повече, прераства в протест срещу влиянието на общественото мнение. Дали това обаче е проблем само на Артиста, който разгръща, своите страсти, разголва своето аз, на сцената – арена, сам пред своята публика или е проблем на много от нас? Като, че ли всички ние правим повече заради другите, които гледат, изискват, очакват и ни съдят, а не заради самите нас или близкият човек до себе си. В това се състои и актуалността на темите поставени в “Селска чест” и “Палячо” – две произведения написани един век назад, където Любовта, Изневярата като предателство и Честта воюват в името на това, да си свободен да избираш, да бъдеш “Себе си”! (из режисьорската концепция на Нина Найденова – режисьор)

За пореден път художник на декора е Иван

Токаджиев, който отлично познава възможностите на нашата сцена и успява да проектира декор, който едновременно подпомага действието, загатва най-важните акценти в сюжета, а в същото време не е претрупан и не пречи на движението и пълноценната изява на артистите на сцената. Художник на костюмите и на куклите в “Палячо” е Николина Костова, млада художничка, чието име тепърва ще присъства в афишите на театрите. И в двете опери има танци, поставени от Боряна Сечанова, художествен директор на балет “Арабеск”, с която балетната ни труппа има дългогодишно творческо сътрудничество.

Както става ясно от горе написаното, постановъчният екип е впечатляващ с едни от най-ярките и талантливи имена в българската култура. Но за публиката интерес представляват главно солистите. И тази година те няма да останат разочаровани. Както споменах по-горе на първо място следва да поставим тенорите – Калуди Калудов и

Емил Иванов, които ще радват публиката и в четирите спектакъла, като ще се редуват последователно в ролите на Канио и Туриду на 10, 13 и 14 юли, а на 17 юли всеки ще пее и двете роли, поделайки си отделни части от оперите.

В оп. “Палячо” има една сопранова женска роля, тази на Неда, която ще се изпълнява от две млади и талантливи певици – Веселина Василева и Мариана Панова, които са гостували нееднократно на наша сцена.

В оп. “Селска чест” солистките са мецосопрани. В ролята на Сантуца за поредно лято очакваме представянето на солистка от Большой театър в Москва. Това е Ирина Долженко, заслужила артистка на Руската федерация. За същата роля се готви и една млада талантлива българка – Даниела Дякова. В останалите роли от “Селска чест” ще се представят: Бойка Василева и Вряра Железова от нашия театър (Лола), Антоанета Маринова и Елеонора Христова, също от Варна (Лучия), Нико Исаков и Мариан Йованоски (Алфио).

В “Палячо” има две баритонови роли. В ролята на Тонио (Тадео от комедията) ще се представят Нико Исаков, солист на Националната опера и балет и професор по оперно пеене в Музикалната академия “Панчо Владигеров” и младият Мариан Йованоски от Македония. В ролята на младия селянин Силвио ще видим солистът на Варненската опера Свилен Николов и Валери Турманов, който наскоро се представи на варненска сцена в оп. “Бохеми”, съвместна продукция на ОФД – Варна с Музикалната академия. В ролята на Арлекин ще се представят тенорите Николай Моцов и Хрисимир Дамянов.

За поредна година в рамките на ММФ “Варненско лято” ще има оперна премиера – сега дори две! Публиката очаква с интерес тези произведения, които много отдавна не са представяни във Варна, а някои от ариите и ансамблите, оркестровите интермедии и хоровите сцени са познати и обичани от меломаните. Все пак е по-добре да се видят целите опери, а не само отделни фрагменти. Какво по-добро лекарство за изстраданияте ни от грижи, кризи и проблеми души от 2-3 часа потапяне в света на прекрасната музика!

РАЙНИЧКА ПОПОВА
драматург на ОФД – Варна

ВИХРЕН БЪНКОВ

ПРЕПИТАНИЕ

И когато сме в упадък,
и когато сме в подем
имаме си залък, сладък –
помежду си се ядем.

БЪЛГАРИНЪТ

Всички учени шокира –
не яде, а не умира.

СТАТИСТИКА

Гладен мъчи се стоически,
друг наял се е за двама.
Или средностатистически
следва извод – гладни няма.

СЪМНЕНИЕ

Съмнение витае в мен
и мъчи ме изцяло –
начело сложиха зелен,
за да ни води зряло.

МИХАИЛ ЖВАНЕЦКИ

Егати времето: жените се под-
менят, а любовницата – посто-
янна.

Няма го само това, което ни се
иска. Има само онова, към кое-
то можем да се приспособим.

Не успееш ли да го предотвра-
тиш – углави го.

Нашият единствен способ да
победим съперника – да го над-
живеем.

Мъдрост плюс младост – ге-
ний. Мъдрост минус младост
– самота.

Закон на нашия живот: не при-
викнеш ли – умираш, не умреш
ли – привикваш.

Историята на Русия – борба на
невежеството с несправедли-
востта.

Нашата страна – родина на та-
ланти, а нашата Родина – тях-
ното гробище.

Отдавна вече е смешно, сега
нашата задача е то да стане ве-
село.

Този Жванецки – така смешно
тъгува.

Превод от руски:
ИВАН ОВЧАРОВ

ГЕОРГИ СЪББЕВ

В психиатричното отделение на една болни-
ца, близо до Черно море, най-старият от лекари-
те реши да бъде в крак с времето. Той направи
нещо, което в Америка и в Европа го имаше от-
давна, но тук се случи за първи път. Докторът
наложи на своите пациенти така наречената
“групова терапия”.

Хари Хортензов, така се казваше старият ле-
кар, бе познат на своите пациенти с китайското
име Ха Хо. Наричаха го така, защото далече пре-
ди да въведе груповата терапия, той прилагаше
някои от методите на хилядолетната китайска
медицина. Например, той никога не ползваше
усмирителна риза, а забиваше дебели игли под
ноктите на буйстващите.

Когато иглите не достигаха, доктор Ха Хо ле-
куваше с клечки за зъби, Ефектът беше същият.
Никой от лекуваните по този начин не повтаря-
ше с буйствата си... Но с влизането на страната в
Европейския съюз, нещата се промениха. Показа
се, че и психично болните имали права. И то та-
ква права, че стотици престъпници се разми-
наха със затворите, като се направиха на луди...

В първия ден от седмицата закуската мина
нормално. Болните отсервираха, изтеглиха си
номерца и седнаха на номерираните столове.
Така щеше да бъде на обяд и на вечеря...

- Пациент номер едно, моля представете се на групата! - това беше спокойният глас на сет-
рата, предварително записан на CD.

- Здравейте! Казвам се пациент номер едно
– представи се възрастен господин, облечен в
стар, но елегантен костюм.

- Здравей, пациент номер едно!!! – отвърна
му с възторг групата. – Как спа снощи?

- Благодаря ви! Не спях добре. По-точно не
съм мигнал...

- Нека да чуем каква беше причината паци-
ент номер едно да не мигне цяла нощ – предло-
жи доктор Ха Хо.

- Нека да чуем причината – повтори в хор
групата.

- Ще ви обясня – стана от мястото си гос-
подинът с елегантния костюм, сложи дланта на
дясната си ръка между най-горното и по-долно
копче на самото и тръгна с широки крачки на-
пред-назад. – Направих обстоен анализ на бит-
ката при Бородино и съставих безупречна стра-
тегия за утре.

- Какво ще има утре? – попита с любопит-
ство доктор Ха Хо.

- Какво ще има утре? – повтори въпроса гру-
пата.

- Утре ще е битката при Ватерло...

- Пациент номер едно – повиши тон лекарят,
– кой номер бяхте на предишния сеанс?

- Искате да кажете в петък...

- Да, в петък – повтори в хор групата.

- Бях пациент номер тринадесет, ако не ми
изневерява паметта.

- Точно така – викна още по-силно доктор
Ха Хо. – Паметта ви е в ред. Сетете се още, че се
заклехте пред цялата група и обещахте да не се
мислите повече за Наполеон!

Пациент номер едно седна сконфузен на
мястото си. Погледите на всички бяха прикова-
ни към него. Това го смути малко, но все пак се
реши да попита:

- Искам само да ви попитам, трябва ли
при това положение да плащам издръжка на

Жозефина?!?

- Пациент номер две, моля представете се на
групата – прозвуча отново спокойният глас на
сестрата, която участваше в сеанса виртуално.
По-скоро, фонетично.

- Здравейте! Аз съм пациент номер две –
представи се млад мъж. Беше облечен в анцуг.

- Здравей, пациент номер две!!! – изпадна
във възторг групата. – Как си, как си?...

- Би трябвало да ме попитате: ”Как сте, как
сте?...” Нали знаете, че не живея сам. Казвал съм
го и на доктор Ха Хо.

- Пациент номер две, ползвате сам една стая
и едно легло – уточни ситуацията психиатърът.

- Докторе, постъпих при вас съвсем добро-
волно и искам веднъж за винаги да разберете, че
страдам от раздвоение на личността. Постоянно
ми се струва, че в мен живеят две личности, за-
щото, когато вземам трудни решения...

- Нищо не разбирам! – каза лекарят. –
Повторете още веднъж това, което казахте, но
не говорете и двамата едновременно!

- Пациент номер две, приключихме за днес.
Моля, пациент номер три, представете се на групата на анонимните психохолици – прозвуча за трети път спокойният глас на сестрата. Възцари се тържествена тишина...

Именно понятието “психохолик” искаше да
наложи в медицинската практика психиатърът
Хортензов или доктор Ха Хо, както го знаеха ле-
куваните и излекувани от него. Той дори беше
нахвърлил стотина страници относно етимоло-
гията на новото понятие, като същевременно от-
хвърляше остарелите.

Психохолик, според научната му разработ-
ка, звучеше гордо, защото означаваше Човек,
пристрастен към собствената си психика.
Всички останали, които се занимаваха с психи-
ческите проблеми на други хора, той определя-
ше като психологохолици, като не изключваше
себе си и сестрата.

- Здравейте, здравейте! – поздрави пациент
номер три.

- Здравейте, здравейте! – отговориха всички
заедно от групата.

- Пациент номер три, кой номер бяхте на по-
следния сеанс? – попита лекарят. След въпроса
зачете вестник.

- Пак бях пациент номер три. И днес, и на
предишните сеанси, непрекъснато имам чув-
ството, че съм пренебрегван. Никой не ми отде-
ля необходимото внимание! Какво да предпри-
ема...

- Пациент номер четири, моля, представете
се на групата – чу се за пореден път гласът на
сестрата.

Тук е времето да стане ясно, че днес в отде-
лението цареше по-особена атмосфера. И персо-
налът, и пациентите бяха уведомени, че се очак-
ват високи гости, които ще посетят един от се-
ансите на доктор Ха Хо с “анонимните психохо-
лици”.

Пациент номер четири беше един симпати-
чен старец, ненадминат експерт по политиката и
всички въпроси, свързани с нея. Той стана, оп-
рави възела на вратовръзката си и извади вни-
мателно лист хартия от джоба на самото. И тък-
мо да поздрави групата, както беше прието, вля-
зоха те.

Най-важният от гостите отиде направо при
пациент номер четири. Явно го помисли, че е
подготвен за изписване. Попита:

АНОНИМНИТЕ

- Господине, доволен ли сте от пребиваване-
то си тук?

- О, да-а...Не се тревожете за нищо! И вас
ще ви излекуват.

- Но, приятелю, аз съм министърът на здра-
веопазването!

- Няма значение. Когато ме приеха, аз бях
президентът на републиката. Да, бях, а днес съм
само пациент номер четири.

- Здравеей, пациент номер четири – поз-
дравя групата.

- Здравейте, здравейте! За днес съм ви при-
готвил кратък доклад, който касае политиката
на това правителство и по-конкретно министер-
ството на здравеопазването, господата...

- Пациент номер пет, моля, представете се
на групата – отново прозвуча гласът на сестрата.

Номер пет стана, поклони се и направи една
обиколка на групата. Когато мина близо до гос-
тите, всички видяха, че той дърпа след себе си
вързана с конец кибритена кутийка.

- Извинете, каква порода е кученцето ви? –
попита онзи същият мъж, който се представи за
министър на здравеопазването.

- Това не е кученце, а най-обикновен кибрит,
вързан с черен конец – отговори му номер пет.

Чуха се аплодисменти. Пациентът с кибри-
тената кутия направи още една обиколка, като се
покланяше и усмихваше на всички.

- Ето, дами и господа, това е само едно от
малките доказателства за резултатите от моя
метод на лечение – заявя тържествено доктор
Хортензов. Отново аплодисменти. Този път те
бяха за него.

Пациент номер пет използва ситуацията и
си седна на мястото, видимо доволен от себе си.
После, почти незабелязан от никого, взема ки-
брита в двете си ръце.

Помилва го и прошепна нежно, както се го-
вори на любимо същество:

- Благодаря ти, Боби! Беше неотразим! И
този път успяхме да ги заблудим. Стой тук и ме
чакай. Отивам за приятеля ти Вулкан – каза и
излезе.

След минута номер пет се появи в залата.
Теглеше след себе си, завързан със здрава вери-
га, голям кашон от автоматична пералня...

- Това пък какво е?! – учудиха се проверя-
ващите от министерството на здравеопазването.

- А , това ли...Не се притеснявайте – успо-
кои гостите доктор Хортензов. – Вчера нашите
спонсори ни доставиха нова пералня... Така де,
пералня. Сега пациентът ще ви обясни, че това е
един най-обикновен...

- Ирландски вълкодав – уточни пациентът,
– но не хапе! Вулкан, дай лапа на министъра!
Точно така... Добро куче... Ама вие наистина ли
си помислихте, че,,

Въпросът на номер пет остана да виси във
въздуха, защото гостите и придружаващите ги
напуснаха светкавично занятието на анонимни-
те...

След храненето на обяд пациентите отново
отсервираха приборите, почистиха масите и си
изтеглиха номерца. Когата седнаха на номери-
раните столове, прозвуча гласът на сестрата от
уредбата. Звучеше някак строго:

- Заповед на завеждащия психиатрично от-
деление при обединена болница “Свети...” – па-
циентите наостриха слух – “Забранява се внася-
нето и отглеждането в отделението на всякакви
видове домашни любимци! Особено кучета...”

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор,

Атанас Липчев, Веселина Цанкова, Ангел Дюлгеров, Емил Димитров,
Станка Бонева

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Хонорари се изплащат последният четвъртък и петък на месеца
от 16 до 18 часа.

Издателство МС ООД, Печат: Позвъннете АД

месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. “Крали Марко” 11,
тел.: 052/733 265; 0885 210 890
e-mail: kil2009@abv.bg